

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

“Det är värt för en person som man älskar”

Unga kvinnliga andragenerationssvenskars syn på anhörigomsorg

Idil Omar

Kandidat/magister/masteruppsats (SOPA63
VT21

Handledare: Kristin Linderoth

Abstract

Author: Idil Omar

Title: *“It's worth it for a person you love” Young female second-generation Swedes' views on caring for relatives.*

Supervisor: Kristin Linderoth

Assessor: Carina Tigervall

Restrictions in the distribution of interventions by the public elderly care have resulted in an increase in care for relatives. Those who have increased their relative care are primarily women, especially women from the working class and women who provide care to a relative who was born outside the Nordic countries. The purpose of this study was to investigate young female second-generation Swedes' views on relative care, how they view their role as relatives and potential caregivers and what factors influence their attitudes. The method chosen for this study was a qualitative method and six semi-structured interviews were conducted. The theoretical tools used to analyze the results were the concept of intersectionality presented by Tina Mattsson, the concept of filial piety presented by William R. Canada and the concepts of collectivist and individualistic cultures presented by Kendra Cherry. In my analysis, I found that the participants could be divided into three different groups; those who were completely opposed to support from public care for the elderly, those who were receptive to support but to a certain extent and those who were fully receptive to support from the public care for the elderly. I also found it interesting that although the participants had different opinions about receiving contributions from the public care for the elderly, there was a common experience of a higher pressure on daughters than on sons when it comes to who is expected to take care of the parents when they grow old. I also found that there was an opinion among the interviewees that older immigrants are excluded from interventions in inpatient housing due to their needs not being taken into account and that this is something that the public care for the elderly should work towards solving. More research on young second-generation Swedes would also be needed, as, among other things, the male perspective is lacking.

Key words: relative care, young female second-generation Swedes, older immigrants, intersectionality, filial piety, collectivist cultures, individualistic cultures.

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	4
1.1 Syfte & Frågeställningar	6
1.2 Begreppsdefinitioner	6
1.2.1 Andragenerationssvensk	6
1.2.2 Anhörig	6
1.2.3 Anhörigomsorg	7
2. Kunskapsläget	7
2.1 Forskning om invandrade äldre och äldreomsorg	8
2.2 Forskning om erfarenheter av anhörigomsorg	9
2.3 Sammanfattning	12
3. Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Intersektionalitet	14
3.2 Filial fromhet	16
3.3 Individualistiska och kollektivistiska kulturer	17
4. Metod och metodologiska överväganden	19
4.1 Metodval	19
4.2 Urval	19
4.3 Metodens tillförlitlighet	20
4.4 Bearbetning och analys	21
5. Forskningsetiska överväganden	21
6. Resultat och analys	22
6.1 Grupp 1	23
6.2 Grupp 2	26
6.3 Grupp 3	33
6.4. Gemensamma attityder i de tre grupperna	36
7. Avslutande diskussion	41
Referenslista	44
Bilagor	47
Bilaga 1 - Informationsbrev	47
Bilaga 2 - Intervjuguide	48

1. Problemformulering

I takt med en minskad offentlig äldreomsorg i Sverige så har anhörigomsorgen ökat. Under 1990-talet ökade anhörigomsorgens andel (beräknade i timmar), av den omsorg som ges till äldre som fortfarande bor hemma, från 60 procent till 70 procent. Denna ökning kommer främst från kvinnliga anhöriga i medelåldern, medan insatser från manliga anhöriga förblivit oförändrade. Via inköp av privata tjänster har högutbildade äldre lyckats kompensera för den minskade äldreomsorgen, medan lågutbildade äldre istället fått vända sig till anhöriga för att erhålla hjälp (Szebehely & Ulmanen 2009, s. 2).

Strukturella skillnader går att urskilja angående vilka äldre som får vilken typ av omsorg. Szebehely (2009, s. 35 ff) konstaterar att det är betydligt mer förekommande att personer födda i Sverige och Norden i övrigt får stöd från den offentliga omsorgen än personer födda utanför Norden. Det är också vanligare för den senare gruppen – personer födda utanför Norden – att enbart få stöd från sina anhöriga. Sannolikheten att ha stöd från det offentliga är tre gånger högre för en äldre kvinna född i Norden än motsvarande kvinna född utanför Norden.

Det är också viktigt att uppmärksamma den ökade anhörigomsorgen ur ett könsperspektiv på grund av att en stor andel anhörigvårdare är just kvinnor. Att kvinnor utgör en stor del av gruppen anhörigvårdare är ett globalt mönster, således är Sverige inget undantag. Internationellt så vårdas äldre huvudsakligen av familjemedlemmar. Kvinnliga familjemedlemmar såsom makar och döttrar tillhandahåller det mesta av detta vårdarbete (Haber Kern, Schmid & Szydlík 2015, s. 1). Kvinnliga anhörigvårdare ger dessutom oftare en mer omfattande hjälp jämfört med manliga anhörigvårdare. Konsekvenser som då kan uppstå är att deras relation till arbetslivet blir lidande, då hjälpen de ger är tidskrävande (Ulmanen 2015; SOU 2017:21 kap 11). Denna konsekvens bekräftas av Szebehely och Ulmanen som i sin studie redogör att yngre kvinnor som är anhörigvårdare, oberoende om de är låg- eller högutbildade, har en större sjukfrånvaro från sitt arbete jämfört med kvinnor i samma ålder som inte har ett omsorgsansvar (Szebehely & Ulmanen 2009, s. 16). Att det är kvinnor som får ta den största lasten gällande omsorgen av anhöriga har ekonomiska konsekvenser.

Kvinnor som hjälper anhöriga varje dag, eller flera gånger i veckan, står utanför arbetsmarknaden dubbelt så ofta som män i samma omsorgssituation. Andelen personer i medelåldern, som både regelbundet tar hand om en anhörig och är arbetslös, är 40 % hos gruppen kvinnor och 20 % hos gruppen män. På detta vis är det uppenbart att priset för anhörigomsorg, samt den belastning som medföljer, är mycket högre för kvinnor än för män (Szebehely & Ulmanen 2009; Szebehely & Ulmanen 2008; Ulmanen 2015).

Vidare är arbetet som kvinnor ofta utför, även benämnt som kvinnligt kodat arbete, allmänt mindre uppskattat samt mindre betalt (Odeberg 2018 s. 14). Ytterligare går det att särskilja löneskillnader mellan kvinnor och män inom typiska arbetaryrken. Genomsnittslönen för kvinnodominerade yrken är 15 % eller 5400 kronor lägre än likvärdiga yrken och ett lönepåslag på 4500 kronor för undersköterskor och vårdbiträden inom hemtjänst och äldreboende skulle krävas för att höja kvinnodominerade bristyrken till samma nivå som manliga bristyrken (Harriman, Johansson & Trollvik 2020, s. 4).

Det är också essentiellt att vi uppmärksammar anhörigomsorgen ur ett klassperspektiv och hur anhörigomsorgen ser ut relaterat till anhörigvårdarens utbildningsnivå. Anhöriga medelålders kvinnor med en låg utbildning arbetar heltid i mindre utsträckning, jämfört med anhöriga medelålders kvinnor med en högre utbildning. Bland de lågutbildade kvinnorna arbetar 36 procent heltid i jämförelse med de högutbildade kvinnorna där 47 procent arbetar heltid. (Szebehely 2009; Szebehely & Ulmanen 2009 s.15, passim). Vidare råder det klasskillnader mellan utrikes- och inrikesfödda svenskar i Sverige, andelen som tillhör arbetarklassen är 57 procent bland utrikes födda och enbart 48 procent bland inrikes födda. (Ahrne, Stöber & Thaning 2018, s. 23).

Äldreomsorgsinsatser utgör en stor och viktig del i socialt arbete. När insatser från den offentliga äldreomsorgen inte räcker till faller omsorgsansvaret på de anhöriga, inte minst kvinnliga anhöriga med lågutbildade och äldre föräldrar födda i ett utomnordiskt land.

Antalet studier utförda i Sverige som undersökt anhörigas upplevelser är få och det finns en särskild tydlig forskningslucka när det handlar om anhöriga kvinnor med utomnordisk bakgrund. De fåtal studier som faktiskt har genomförts inom detta ämne har sitt fokus på anhöriga i medelåldern. Således finns det ytterligare en forskningslucka, nämligen anhöriga som är unga vuxna och hur deras syn på anhörigomsorg ser ut. Tanken med denna studie är att

börja fylla denna forskningslucka genom att undersöka hur unga kvinnliga andragenerationssvenskars tänker kring den framtida vården av deras föräldrar när de blir gamla och hur de ser på sin egen roll som möjliga anhängvårdare. Ytterligare vill jag undersöka de upplevelser som fått betydelse för deras förhållningssätt.

1.1 Syfte & Frågeställningar

Syftet med min studie är att undersöka hur unga, kvinnliga andragenerationssvenskar vill att deras föräldrars framtida behov av äldreomsorg ska tillgodoses och hur de ser på sin egen roll som anhänga och potentiella omsorgsgivare samt att analysera de upplevelser som fått betydelse för deras förhållningssätt. Mina frågeställningar lyder som följande:

1. Hur vill unga kvinnliga andragenerationssvenskar att deras föräldrars framtida behov av äldreomsorg ska tillgodoses?
2. Hur ser unga kvinnliga andragenerationssvenskar på sin egen roll som anhänga och potentiella omsorgsgivare?
3. Vilka upplevelser har fått betydelse för unga kvinnliga andragenerationssvenskars förhållningssätt till den offentliga äldreomsorgen och på anhängomsorg?

1.2 Begreppsdefinitioner

1.2.1 Andragenerationssvensk

Med andragenerationssvensk, också benämnt som andragenerationssinvandrare, menas en person som är född i Sverige av föräldrar födda utanför Sverige. Dock syftar begreppet i denna studie specifikt på personer som är födda i Sverige men har föräldrar som är födda i ett utomnordiskt land.

1.2.2 Anhäng

Med anhäng menas i denna studie en familjemedlem eller en nära släkting.

1.2.3 Anhörigomsorg

Den allmänna definitionen av begreppet anhörigomsorg innefattar att personer som inte klarar sig själva – till exempel på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller hög ålder – får hjälp av en anhörig med att klara vardagen. Med anhörigomsorg menas i denna studie specifikt att en person på grund av hög ålder får hjälp och/eller blir omhändertagen av en anhörig.

2. Kunskapsläget

Sökning av litteratur gjordes på främst på Lubsearch via Lunds universitetsbibliotek, men även på sökmotorn Google.

Sökord som användes var “anhörigomsorg”, “anhörigvårdare med invandrarbakgrund”, “filial piety”, “unga anhörigvårdare”, “young caregivers”, “elderly immigrant parents”, “invandrade äldre”, “collectivistic and individualistic cultures”.

Under mitt sökande efter relevant litteratur för kunskapsläget upptäckte jag att det inte fanns många som forskat om just anhörigomsorg i Sverige. Då även internationell forskning finns med bör läsarna ha i åtanke att de länder i vilket forskningen utfördes kan ha en annorlunda välfärdsmodell än den i Sverige. Detta är relevant att påpeka då välfärdsmodellen ett land har även påverkar äldreomsorgens uppbyggnad. Vidare fick jag även inkludera tidigare forskning med fokus på anhöriga i medelåldern.

I studien refereras mycket till Marta Szebehely, Petra Ulmanen och Emilia Forsell. Orsaken till detta är att det inte gjorts mycket forskning kring anhörigomsorg i Sverige. Marta Szebehely är forskare i socialt arbete med inriktning mot äldre. Hon har sedan mitten av 1980-talet forskat om äldreomsorg och anhörigomsorg. Petra Ulmanen är forskare i socialt arbete med forskningsfokus på äldreomsorg och anhörigomsorg för äldre personer och medelålders döttrar och söners hjälp till sina föräldrar. Emilia Forsell är forskare i socialt arbete. Hennes doktorsavhandling med fokus på informell omsorg, anhörigskap och invandrarskap är särskilt intressant, eftersom hennes forskningsfokus ligger nära det som jag undersöker i min studie.

2.1 Forskning om invandrade äldre och äldreomsorg

Enligt Szebehely (2009, s. 42 f) är det svårt att uttala sig kring hur personer från utomnordiska länder ser på olika typer av hjälp eftersom tidigare forskning inom detta område är begränsat. Att peka på kultur och kulturella skillnader som en förklaring till varför det råder en underrepresentation av äldre födda utanför Norden inom äldreomsorgen är något Szebehely menar att en bör vara varsam kring. Exempel på kulturella förklaringar som kan användas men som enligt henne bör undvika är att personer födda utanför Norden föredrar anhörigvård över offentliga omsorgsinsatser. Faktorer som brist på kunskap om olika alternativ eller att erbjudna tjänster är svårtillgängliga och dåligt anpassade, kan spela in i varför personer med utomnordisk bakgrund inte efterfrågar offentliga insatser. Vidare kan underrepresentationen av personer med utomnordisk bakgrund som söker omsorgstjänster möjligtvis förklaras genom att titta på själva tilldelningen av offentlig hjälp snarare än preferenserna, det vill säga om det är så att dessa inte beviljas insatser i samma utsträckning som personer födda inom Norden. Personer födda utanför Nordens underrepresentation i den offentliga omsorgen kan således enligt Szebehely vara ett resultat av diskriminering. När ett beslut om tilldelning av en offentlig insats ska göras genomförs en bedömning av individens behov i vilken den hjälpbehövandes förmåga att formulera sig kring sina behov och önskemål har en påverkan på utfallet av bedömningen, såväl som den beslutande partens föreställning om den sökande. Dessa två aspekter ligger möjligtvis till grund för ett missgynnande för personer med utomnordisk bakgrund gällande ansökningsprocessen.

Ekonomihistorikern Helene Brodin har studerat äldreomsorgens förändringar ur ett intersektionellt perspektiv. Brodin genomförde en analys av hur utdelningen av omsorgstjänster påverkas av de föreställningar som finns kring sambandet mellan etnicitet och kön. Hon konstaterar att stereotypiserade föreställningar om "invandrades omsorgskultur" bör undvikas då en diskriminerande kommunal praxis riskerar att uppstå. Exempelvis att kvinnliga anhöriga till invandrade äldre är mer benägna att ta på sig omsorgsansvaret, med eller utan ekonomisk kompensation, en stereotypisk föreställning som finns bland somliga biståndshandläggare. Detta berör inte bara den hjälpsökande utan också dennes anhörige då deras möjligheter till olika former av hjälp begränsas (SOU 2006:37 s. 116-119; s. 135).

Vidare råder en överrepresentation vad gäller hjälp från en person *inom* det egna hushållet bland äldre kvinnor födda utanför Norden. Att det är vanligare med sammanboende över generationsgränser bland äldre, särskilt kvinnor födda utanför Norden, kan vara en möjlig

förklaring på detta. Och därför är det mer troligt att en dotter eller en svärdotter då hjälper en stor andel kvinnor födda utanför Norden. Bland äldre personer födda i Sverige eller övriga Norden är detta fenomen betydligt mer ovanligt (Szebehely 2009, s. 39). Ytterligare ger äldre kvinnor omsorg till sina makar ensamta oftare än äldre män i samma situation. Det finns en dubbelt så stor sannolikhet att en samboende hjälpbehövande äldre man enbart får hjälp från sin maka, jämfört med en kvinna i samma situation (ibid, s. 38).

Angelina Grigoryeva (2017, s. 136) är en fil.dr i sociologi och rapporterar i sin studie att döttrar ger mer vård till sina mammor, medan söner ger mer vård till sina pappor, vilket pekar på en könspreferens inom äldreomsorgen. Detta resultat tyder på att det existerar könsnormer för att ta emot vård, och därav är normer som hämmar beblandning av kön när det kommer till vårdtagare och vårdgivare också viktiga att ha i åtanke.

I en rapport för äldre i Malmö, uppgav samtliga 18 intervjuade äldre migranter, från europeiska såväl som utomeuropeiska länder, att det inte skulle uppstå problem kulturellt om hjälpen de fick kom från en individ med svensk bakgrund. Dock utpekade nästan alla att brister i kommunikation på grund av språket var ett problem, något som ledde till att somliga avstod från att söka hjälp helt och hållet (Röda korset 2010, s. 8).

Liknande resultat återfinns i en annan rapport från Malmö stad i vilken det fastställs att vårdtagarens förmåga att kommunicera med vårdgivaren är en förutsättning för att uppleva att vård och omsorgen fungerar. Vårdtagare kan vantrivas och eller till och med vara rädda för besök från hemtjänstpersonal om de inte kan prata med dem på grund av språkbarriären. Det är inte ovanligt att de hellre vänder sig till anhörigvården och samtidigt tackar nej till hemtjänst. Betydande för flera av respondenterna är förmågan att kunna kommunicera med personalen medan deras etnicitet är mindre viktig (Röda korset 2010, s. 8).

2.2 Forskning om erfarenheter av anhörigomsorg

När det kommer till anhörigvårdare födda i andra länder är studierna gällande hur deras hjälpmönster ser ut väldigt få. Informell omsorg verkar vara mer vanlig bland personer födda utanför Sverige, detta enligt en studie genomförd på 1990-talet (Szebehely 2009, s. 35).

Forsell genomförde en intervjustudie där hon intervjuade anhöriga till äldre närstående som invandrat sent i livet. Syftet var att belysa anhängvårdarens erfarenheter. Något som var vanligt förekommande var att de anhöriga uttalade ett ideal om att själva ta hand om den gamle och att de motiverade sina stora insatser med en strävan att efterleva samma ideal. Forsell benämner detta som traditionella omsorgsideal. Flertalet intervjuade anhöriga såg inte den offentliga äldreomsorgen som ett alternativ. Om deras roll som vårdgivare skulle ersättas (vilket några skulle önska), skulle den antingen ersättas av en annan familjemedlem eller skulle de vilja anställa "någon ung flicka" med samma bakgrund och språk (Forsell 2004, s. 108).

Dellman-Jenkins, Blankemeyer och Pinkard (2001) genomförde en studie där de intervjuade 50 unga vuxna som för tillfället gav anhängomsorg till äldre familjemedlemmar. En förklaring som de fann till varför dessa unga vuxna intog en roll som vårdgivare, något som traditionellt sett brukar intas av anhöriga i medelåldern, var på grund av deras känsla av plikt och att de inte ville placera den äldre släktingen på ett vårdhem. Denna förklaring var den allra mest förekommande bland intervjupersonerna, hela 43 %. Den andra mest vanliga förklaringen (37 %) som intervjupersonerna gav gällande varför de intagit en roll som vårdgivare beror på den flexibilitet och ledig tid de har i sin nuvarande livsstil, från att ha ett deltidsjobb till inget jobb alls samt att de inte har några egna barn. Den tredje mest förekommande orsaken (20 %) till de unga vuxnas motivation att inta en roll som anhängvårdare kan benämnas som generationsömsesidighet. De unga vårdgivarna menade att de ville återgälda den kärlek och den vård de fick från den äldre närstående personen (ofta en mor-farförälder).

Forsell (2004) anser att det bör läggas ett större fokus på migrationsrelaterade förklaringar gällande anhängskapet till invandrade äldre, och ett mindre fokus på kultur och tradition. Bland annat bör uttalanden som "det är vår tradition att ta hand om den gamle" samt antaganden om familjen som kollektiv anhängvårdare förkastas.

I sin studie urskiljer Forsell (2004, s. 211-213) tre olika hjälpmönster i anhängomsorgen: *väktarrollen*, *filtret* och *nytolkarna*. Alla tre hjälpmönster har en sak gemensamt, nämligen att skydda sin anhöriga äldre mot det svenska samhället samt den kultur och det ideal den inrymmer, något hon menar är ett resultat av migrationen. *Väktarrollen*, som är det första mönstret, kan förklaras som att den yngre anhöriga fungerar som en trygg punkt i en annars främmande omgivning. Anhöriga i detta hjälpmönster agerar som de äldres *väktare* mot den

nya omgivningen: en roll som uppstått som resultat av deras omvittrade uppfattning om svensk kultur som mycket främmande samt de svenska äldres levnadsförhållande i Sverige som avskräckande ensam och utsatt. Det råder en stor kunskapsbrist gällande den offentliga vården, socialisering utanför familjen är minimal och det finns ett stort socialt avstånd till det svenska samhället och till "svenskar" i stort. Ytterligare upplevs att hjälpen som erbjuds inte är anpassad utefter behoven som finns. Vidare urskiljer Forsell två motstridiga konflikter hos den anhöriga, vilket är viljan att bibehålla en "ideal" omsorg av den äldre, utan inblandning från offentligheten, och önskan att bilda ett ekonomiskt och socialt oberoende liv. Samtidigt vill den äldre skapa sig en trygg zon mellan sin anhöriga och det svenska samhället och dess främmande svenska kultur.

Filtret, som är det andra mönstret, kan förklaras som att den anhöriga agerar som ett filter mellan den äldre och den främmande omgivningen. Likt det tidigare hjälpmönstret strävar de anhöriga till att bevara sina äldre närstående i en typ av frizon där utomstående aktörer inte har tillträde annat än om absolut nödvändigt. Dessa anhöriga är, likt i det tidigare hjälpmönstret, förfärad över bristen på kärleksfulla band mellan generationen i svenska familjer. Skillnaden i detta hjälpmönster dock är att den anhörige får en ekonomisk ersättning för de omsorgsinsatser hen bidrar med. Vare sig liten eller stor finns det ofta någon form av kontakt med den offentliga omsorgen i detta mönster. Filterrollen kan här betraktas som en upplevd brist på alternativ snarare än ett positivt val. Den offentliga omsorgen betraktas här som otillräcklig i relation till det stöd och den hjälp som eftersöks, bland annat på grund av bristande språkkunskaper. Anhöriga kan uppleva en klämdhet här. De har svårt att kombinera arbetslivet med att vara en god dotter/son, varav många tar emot ekonomisk ersättning. Den anhöriga ser den ekonomiska ersättningen som den får som ett erkännande på det insatser den bidrar med, trots detta finns det en risk att denna roll leder till ett bidragsberoende samt att den hämmar andra typer av sysselsättningar på arbetsmarknaden. Det är av denna anledning en anhörig oftast tar rollen som anhörigvårdare, det vill säga att denne inte finner andra alternativ till att försörja sig på (Forsell 2004).

Det tredje och sista mönstret kallas för *nytolkarna*. En stark medkänsla för sina äldre närstående uttrycks även av anhöriga i detta hjälpmönster, såväl som en betoning av traditionella omsorgsideal i termer av förpliktelse, ansvar och kärlek. Hur dessa ideal kan och bör uppnås har dock de anhöriga i detta hjälpmönster en annan syn på. De anser inte längre praktisk hjälp som lika betydelsefull, utan vill hellre umgås med sin närstående äldre och bibehålla en god social kontakt till dem. Den anhörigas egna barn förväntas inte heller följa

den gamla modellen av anhörigomsorg, det är till och med inte önskvärt. I detta hjälpmönster har personal överlåtit majoriteten av den hjälp som den hjälpbehövande är i behov av. Det finns också en direkt kontakt mellan de äldre själva och den offentliga omsorgen. Två av tre anhöriga i denna grupp är integrerade i samhället, de har jobb och goda språkkunskaper etcetera. Om vi jämför detta hjälpmönster med hjälpmönster där svenskfödda anhöriga är dominerande finner vi inga större skillnader. Anhöriga i detta hjälpmönster är *nytolkare* av traditionsbundna omsorgsideal (Forsell 2004).

Behovet att skydda sin äldre anhöriga mot förändring och mot den främmande omgivningen anser Forsell är den gemensamma faktorn mellan de tre mönstren. Värderingarna och omsorgsidealet som de anhöriga har i de olika mönstren har inte förändrats men åsikterna gällande vägen till ett idealt omhändertagande är olika.

2.3 Sammanfattning

Det råder konsensus bland flertalet forskare inom anhörigomsorg att vi bör vara försiktiga med synen att det är på grund av kulturella skillnader som invandrade äldre är överrepresenterade inom anhörigomsorg. Vi bör istället se på hur migrationen till ett nytt land **påverkar**, till exempel är språksvårigheter och oförmågan att kunna kommunicera med vårdpersonal något som både forskare och anhöriga nämner som orsak till varför en del invandrade äldre väljer att avstå från offentliga insatser. Ytterligare faktorer är att de erbjudna insatserna är dåligt anpassade efter de äldres behov samt att det råder en brist i kunskap bland vissa invandrade äldre och deras anhöriga, som då inte känner till sina rättigheter och valmöjligheter när det kommer till offentlig äldreomsorg.

Vidare verkar det finnas en enighet i att döttrar är de som tar den största lasten, särskilt kvinnliga anhöriga till invandrade äldre. Bland dem är generationsboende mer förekommande än bland äldre födda inom Norden.

När det kommer till anhöriga och vad som motiverar dem att inta rollen som anhörigvårdare är det ofta ett slags omsorgsideal bland de anhöriga såväl som känslor av plikt som lyfts upp. Strävan efter att uppfylla detta omsorgsideal hindrar de anhöriga från att söka hjälp från den offentliga äldreomsorgen och istället väljer de att sköta omvårdnaden själva. En annan faktor som motiverar anhöriga till att ta hand om äldre närstående kan förklaras med begreppet ömsesidig omtänksamhet, det vill säga att vuxna barn vill återgälda den kärlek och den vård de fick av sina föräldrar och mor- och farföräldrar som små. Detta omsorgsideal kan dock

förändras beroende på om den anhöriga bott en längre tid i Sverige, är integrerad i samhället samt behärskar det svenska språket.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer jag att presentera de begrepp som jag ska använda mig av för att analysera min insamlade empiri.

Inledningsvis har vi begreppet intersektionalitet där jag främst kommer att använda mig av forskaren i socialt arbete Tina Mattssons bok *Intersektionalitet i socialt arbete: Teori, reflektion och praxis* (2015). Begreppet intersektionalitet är högst relevant i min studie. Som nämnt är syftet med studien att undersöka unga kvinnliga andragenerationssvenskars syn på anhörigomsorg och-, sin egen roll som potentiella anhörigvårdare, samt att analysera vilka upplevelser som fått betydelse för deras förhållningssätt. Ett intersektionellt angreppssätt hjälper mig att analysera hur deras upplevelser och förhållningssätt präglas av samverkan mellan etnicitet, kön och klass .

Därefter har vi begreppet filial fromhet. Här kommer främst William R. Canadas artikel *Filial Piety and Care for Elders: A Contested Confucian Virtue Reexamined* (2013) att användas. Begreppet filial fromhet innefattar de värderingar och den plikt känsla som finns i en familj gällande omhändertagandet av äldre familjemedlemmar. Då syftet med min studie är att undersöka hur unga kvinnliga andragenerationssvenskar ställer sig till anhörigomsorg, specifikt omsorg för deras äldre föräldrar, är detta begrepp mycket tillämbart.

Avslutningsvis har vi författaren Kendra Cherry (2020) som jag kommer ta hjälp av för att förklara mina två sista begrepp, nämligen individualistisk kultur och kollektivistisk kultur. Enligt Cherry lever vi i ett land med en individualistisk kultur medan majoriteten av intervjupersonernas föräldrar kommer från länder med en kollektivistisk kultur, där de yngre familjemedlemmarna oftast tar hand om de äldre. Jag använder mig av begreppen för att analysera vilken betydelse individualistiska respektive kollektivistiska kulturella föreställningar har för intervjupersonernas attityder gällande anhörigomsorg.

3.1 Intersektionalitet

Begreppet intersektionalitet syftar till att belysa hur kategorierna kön, klass, etnicitet och sexualitet inte kan förstås isolerade och hur olika maktstrukturer vävs samman och påverkar varandra. Själva ordet kommer från engelskans *intersection*, som betyder "korsning" eller "skärningspunkt" (Mattsson 2015, s. 19-21).

Begreppet myntades av Kimberlé W. Crenshaw, en banbrytande amerikansk forskare i medborgerliga rättigheter, kritisk rasteori och svart feministisk juridisk teori. Crenshaws arbete har varit grundläggande i kritisk rasteori och termen "intersektionalitet" myntade hon för att beskriva rådande samspel mellan ras- och könsfördomar. Även den amerikanska sociologen Patricia Hill Collins har med sin bok *Black feminist thought*, publicerad 1990, bidragit till utvecklingen av begreppet intersektionalitet. I Sverige har intersektionalitetsbegreppet framförallt lanserats och utvecklats av de postkoloniala feministiska forskarna Diana Mulinari och Paulina de los Reyes (2005) och Irene Molina (2004). I en artikel skriver Molina (2004, passim) bland annat om hur kvinnor i Sverige med en migrantbakgrund ofta faller offer för rådande maktstrukturer och diskriminering kopplat till kön, klass och etnicitet i det svenska samhället, såväl som stigmatisering, andrafiering och kulturrasism inom den svenska etnocentriska feminismen.

Den intersektionella analysformen syftar till att synliggöra den ojämlikhet som skapas mellan och inom olika grupper. Den möjliggör en dynamisk analys där ojämlikhet mellan kvinnor och män eller det som uppfattas som svenskar och invandrare kan upptäckas, såväl som ojämlikhet mellan kvinnor och kvinnor, mellan män och män och mellan olika minoritetsgrupper. Ett exempel på hur kön och etnicitet kan samverka är att det finns en skillnad i status mellan svenska kvinnor och kvinnor med en annan etnisk bakgrund när det kommer till den svenska arbetsmarknaden (Mattsson 2015, s. 19 ff).

Intersektionalitetsbegreppet har använts för att kritisera osynliggörandet av den roll sexualitet, kön, klass och etnicitet har när de kommer till konstruktionen av femininitet och maskulinitet och för maktrelationer mellan olika grupper. Detta då många genusanalyser tidigare enbart haft sitt fokus på förhållandet mellan kvinnor och män samt konstruktionen av femininitet och maskulinitet, och inte lagt märke till hur andra kategorier såsom etnicitet, klass och sexualitet spelar in. Att kön inte enbart konstrueras genom att kvinnor och män ställs mot varandra som olikheter har bevisats genom den intersektionella analysformen. Det har också visats att det

inte bara finns en typ av femininitet och maskulinitet utan många, som då konstrueras genom att olika kategorier som klass, kön, etnicitet och sexualitet vävs samman (ibid).

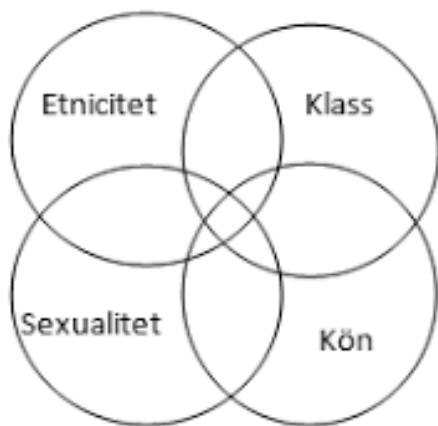
Enligt Mattson (2015, s. 19 f) uppstod det en kritisk diskussion gällande hur kategorin "kvinna" borde tolkas, förstås och användas i början av 1990-talet. Kritiken kom främst från svarta feminister, inte minst Crenshaw, som menade att kategorin "kvinna" använts på ett alltför ensidigt sätt. Genusforskningen kritiserades för att enbart ha utgått ifrån erfarenheter från vita heterosexuella västerländska medelklasskvinnor och därav förtryckt och osynliggjort andra kvinnor. Kritiken uppstod som ett resultat av att flera grupper av kvinnor inte kunde relatera till de berättelser och den forskning som avsåg att synliggöra kvinnors erfarenheter. En mer komplex uppfattning av kvinnors erfarenheter och upplevelser av förtryck efterlystes, som tog hänsyn till att det inte råder homogenitet inom varken gruppen män och gruppen kvinnor. Gruppen kvinnor bör istället ses som mångfacetterad och heterogen då klass, kön, etnicitet och sexualitet utgör centrala olikheter mellan kvinnor. Att kvinnor ibland kan ha mer gemensamt med män från deras egna grupp, än med kvinnor från en annan grupp, var något som också framfördes. Till exempel kan det finnas fler likheter mellan svarta arbetarklasskvinnor och svarta arbetarklassmän än mellan svarta arbetarklasskvinnor och vita medelklasskvinnor.

Kritiken resulterade i en form av en kris inom den feministiska forskningen och rörelsen.

Mattsson (2015, s. 21) skrev på följande vis om situationen:

“Om kvinnor är en splittrad grupp och om förtrycket mot kvinnor är komplext, går det då alls att driva ett feministiskt projekt som talar om och arbetar för att utmana förtrycket mot kvinnor? Och hur ska den feministiska rörelsen förhålla sig till att kvinnor i relation till klass, etnicitet och sexualitet också förtrycker varandra?”

Detta dilemma betecknades som *the problem of difference*, vilket betyder olikhetens problem på svenska, och ett sätt att hantera denna komplexitet och komma ur detta dilemma har varit via begreppet intersektionalitet, det vill säga synliggöra olika former av förtryck i de olika grupperna av kvinnor (Mattsson 2015, s. 21).

Figur 1. Intersektionalitet, samspel mellan kategorier (Mattsson 2015, s. 21)

Figuren visar hur kategorierna kön, klass, etnicitet och sexualitet kan agera som självständiga kategorier men de kan också vävas in i varandra, antingen en och en eller flera samtidigt (Mattsson 2015, s. 21). Emellertid kommer enbart kön, etnicitet och klass att tillämpas i denna studie.

3.2 Filial fromhet

Begreppet filial fromhet kommer från engelskans *filial piety*, vilket med en direkt översättning till svenska blir sonlig/dotterlig fromhet. Då orden sonlig och dotterlig ter sig otympliga har jag i denna studie valt att ersätta de orden med det engelska ordet filial, trots att detta ord har en annan betydelse på svenska.

Enligt Canada (2013, s. 215) framställs filial fromhet (*Xiao* på kinesiska), ofta som en grundläggande moralisk princip i kinesisk kultur som formar relationen mellan föräldrar och barn samt familjedynamiken genom att prioritera familjens harmoni, ömsesidigt beroende mellan medlemmar, ömsesidig vård och sammanslagning av resurser. Filial fromhet beskriver en förväntan på att barn ska respektera och lyda sina föräldrar. När barn blir vuxna bör de erbjuda materiellt stöd för sina åldrande föräldrar, till exempel gemensam bostad, ekonomiskt stöd samt hjälp med aktiviteter i det dagliga livet, och icke-materiellt stöd, till exempel respekt, emotionell omtänksamhet och sällskap.

Canada (2013, s. 215 f) skriver att somliga författare betonar filial fromhet som en dygd, det vill säga att filialt omtänksamt beteende bör baseras på respekt, tillgivenhet och ömsesidigt förtroende snarare än på ett uttryckligt kontraktliknande krav. Föräldrar har gett liv åt sina barn och har i bästa fall uppfostrat och vårdat dem, vilket anses vara ett ojämförligt bidrag. Därav förväntas barnen ha en naturlig känsla av tacksamhet och respekt gentemot sina föräldrar. Det finns alltså en särskild livssyn, nämligen en ömsesidig omtänksamhet mellan parterna, där föräldrar älskar och tar hand om sina barn när de är unga och där barnen respekterar och tar hand om sina åldrande föräldrar, särskilt när föräldrarnas behov ökar på grund av sjukdom och/eller hög ålder.

Enligt Luo och Zhan (2011, s. 73 f) har filial fromhet under senare år omdefinierats av äldre kineser som bor i städer, på det viset att de ändrat sina förväntningar kring filial fromhet genom att ta hänsyn till sina vuxna barns tillgänglighet för omvårdnad, en tillgänglighet som påverkas av minskad familjestorlek, plikten till den egna familjen samt krav från arbetslivet. Luo och Zhan refererar till ett djupintervjuprojekt som genomfördes i Kina där tidigare forskare fann att de äldre inte upplevde det ofilialt att placera äldre föräldrar inom institutionell vård, tvärtom kände de sig privilegierade att deras vuxna barn placerat dem på dyra institutioner med professionell vård. Med andra ord, även om dessa äldre inte fick direkt vård av vuxna barn, vilket var nyckelelementet i traditionella tolkningar av filial fromhet, uppfattade de fortfarande sina barn som filiala. Luo och Zhan hänvisar till en liknande trend bland äldre kineser som bor i USA, som också har omvandlat sin syn på filial fromhet. Där uppnådde vuxna barn äldreomsorgsplikten och filial fromhet genom att anställa vårdpersonal som då ersatte anhörigomsorgen. Genom att anställa hemvårdspersonal för att hjälpa dem att uppnå sin filiala fromhet, kunde vuxna barn i medelklass- och överklassen behålla det kulturella idealet för filial fromhet.

3.3 Individualistiska och kollektivistiska kulturer

Enligt Kendra Cherry (2020) är kultur en omständighet som kan påverka hur människor tänker och beter sig. En faktor som tvärkulturella psykologer ofta studerar är skillnader och likheter mellan individualistiska kulturer och kollektivistiska kulturer.

Individualistiska kulturer kännetecknas av att individens behov betonas över gruppens behov samt att människor ses som oberoende och autonoma. Sociala beteenden tenderar att dikteras av individernas personliga preferenser och attityder. I individualistiska kulturer betraktas det

ofta som skamfullt att vara beroende av någon annan och istället uppmuntras det att vara självförsörjande. Självständighet värderas högt och individuella rättigheter står i centrum och tenderar att ha en högre prioritet. Några länder som betraktas som individualistiska kulturer är USA, Tyskland, Irland, Sydafrika och Australien. I övrigt tenderar kulturer i Nordamerika och Västeuropa att vara individualistiska (ibid).

Kännetecknen för kollektivistiska kulturer är att människor betonar samberoendet mellan människor och familjer, stammar och nationer. En hög integritet hos familjen såväl som en hög social kompetens hör ofta samman med kollektivistiska kulturer. Attityder såsom att barnen inte bör lämna hemmet förrän de gifter sig och att föräldrarna bör få bo hos barnen tills de dör, är sådant som också hör till kollektivismen (Härnöstudier).

Där kollektivismen betonar gruppens betydelse och socialt samarbete, värdesätter individualismen autonomi, självständighet, självförsörjning och att vara unik. I individualistiska kulturer betraktas människor som "bra" om de är starka, självförsörjande, självsäkra och oberoende. Detta står i kontrast till kollektivistiska kulturer där egenskaper som att vara självupppoffrande, pålitlig, generös och hjälpsam för andra är av större betydelse (Cherry 2020).

Vidare menar Cherry (2020) att människor i kollektivistiska kulturer kan vara mer benägna att vända sig till familj och vänner för stöd under svåra tider, än de som bor i individualistiska kulturer som är mer benägna att lösa sina problem ensamma. Detta på grund av att det i individualistiska kulturer understryks att människor ska kunna lösa problem eller uppnå mål på egen hand utan att behöva förlita sig på hjälp från andra. Denna tendens att fokusera på personlig identitet och autonomi är en genomgripande del av en kultur som kan ha ett djupt inflytande på hur ett samhälle fungerar. Till exempel är det mer sannolikt att arbetare i en individualistisk kultur värderar sitt eget välbefinnande framför gruppens bästa. Jämför detta med en kollektivistisk kultur där människor kan offra sin egen komfort för andra gruppmedlemmars bästa. Sådana skillnader kan påverka nästan alla aspekter av beteendet, allt från den karriär en person väljer, de produkter de köper och de sociala frågor som de bryr sig om. Tillvägagångssättet för hälso- och sjukvården påverkas till exempel av dessa tendenser. Individualistiska kulturer betonar vikten av att varje person tar hand om sig själv utan att vara beroende av andra för hjälp. De i kollektivistiska kulturer kan istället insistera att vårdbördan bör delas med hela gruppen.

4. Metod och metodologiska överväganden

4.1 Metodval

Detta arbete är en empirisk studie med en kvalitativ ansats. Då syftet med studien var att undersöka unga kvinnliga andragenerationssvenskars syn på anhörigomsorg, bedömde jag en kvalitativ ansats som lämpligast för detta arbete (Ahrne & Svensson 2019, s. 20). Den metod som tillämpades vid datainsamlingen var semistrukturerade intervjuer eftersom jag ansåg att det skulle underlätta insamlingen av andragenerationssvenskars upplevelser. Ytterligare tillät denna intervjuform stor flexibilitet i tillämpningen av intervjuguiden (se bilaga 2). Jag kunde exempelvis ställa följdfrågor då jag fann ett uttalande otydligt eller intressant (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2019, s. 38; Bryman 2018, s. 562 f).

4.2 Urval

Urvalskriterierna för den valda målgruppen var att intervjupersonerna skulle vara av kvinnligt kön, mellan åldrarna 18-30 år, födda i Sverige och ha två utrikesfödda föräldrar. Vilken del av världen föräldrarna kom ifrån var av hög relevans för studien då underrepresentationen av invandrade äldre från utomnordiska länder i äldreomsorgen är just det som ledde mig till mitt valda undersökningsämne. Därmed var ytterligare ett kriterium att intervjupersonernas föräldrar var födda och uppväxta i ett utomnordiskt land.

Med hänsyn till studiens omfattning samt den tid som var tillgänglig valdes 6 intervjupersoner och dessa intervjuades individuellt. Intervjuerna genomfördes och spelades in med video kommunikationstjänsten zoom.

I denna studie användes ett bekvämlighetsurval. Bekvämlighetsurval innebär att forskaren väljer personer som är nära till hands och metoden bygger därav på bekvämlighet (Denscombe 2018, s. 71). Intervjupersonerna rekryterades genom ett inlägg som publicerades i en socionomgrupp på Facebook i vilken jag efterlyste frivilliga deltagare för intervjuer. I inlägget redogjordes för vilka urvalskriterier som behövde uppfyllas för att kunna delta i studien. Därefter kontaktades jag av potentiella deltagare och efter att de bekräftades tillhöra den valda målgruppen bestämdes tid och plats för intervjuerna. Intervjuerna genomfördes som nämnt förut via zoom, detta på grund av pandemin orsakad av covid-19. Fördelen med detta

tillvägagångssätt var att det fanns en större flexibilitet, exempelvis behövdes inte geografiska avstånd tas till hänsyn till vid val av deltagare vilket möjliggjorde intervjuer med deltagare bebodda i andra delar av landet (Bryman 2018, s. 593).

4.3 Metodens tillförlitlighet

Enligt LeCompte och Goetz består tillförlitligheten i en kvalitativ studie av fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjligheten att kunna styrka och konfirmera (Bryman 2018, s. 467 ff).

Enligt Lecompte och Goetz (ibid, s. 467) går trovärdigheten i en studie delvis ut på att se till att forskaren skapar ett resultat som visar en bild av en social verklighet som andra forskare inom samma forskningsområde anser vara trovärdigt och acceptabelt. Trovärdigheten i mitt resultat stärks också genom att följa de forskningsregler som finns såväl som dela resultat med de personer som är en del av den sociala verkligheten som har studerats, det vill säga intervjupersonerna. Detta i syfte att bekräfta att jag, som forskare, uppfattat den verkligheten korrekt. Överförbarheten (Bryman 2018, s. 465 ff) står för i vilken utsträckning studien kan upprepas (replikerats). Överförbarheten i denna studie stärktes då jag försåg läsarna med "thick descriptions", det vill säga en fyllig och detaljerad beskrivning av resultatet. Ytterligare en strategi som LeCompte och Goetz föreslår i syfte att underlätta för forskare som vill repetera en studie är att de går in med en liknande roll som den tidigare forskaren. Utifrån detta skulle det möjligtvis krävas att nästa forskare som ämnar att repetera denna studie delar vissa gemensamma erfarenheter, precis som jag, med de han/hon ämnar att intervjua. Pålitligheten stärktes då jag intog ett granskande synsätt ("auditing"), med vilket menas att jag verifierade att alla faser i forskningsprocessen var inkluderade. Pålitligheten stärktes ytterligare då jag försåg läsarna med en tydlig och fullständig redogörelse för hela forskningsprocessen (Bryman 2018, s. 465 ff). Slutligen: möjligheten att styrka och konfirmera som stärktes genom en redogörelse av deltagarnas uttalanden i form av citat i analysen. Detta möjliggjorde även för läsarna att göra sin egen tolkning av det intervjupersonerna sade. Jag reflekterade även kring de likheter jag hade med intervjupersonerna och hur detta kom till uttryck i intervjuförloppet. En fördel med att jag delade vissa erfarenheter med intervjupersonerna var att de kände sig trygga med mig och därav delade med sig information som de inte hade gjort om forskaren varit en annan. En risk med att jag hade en förförståelse inom ämnet samt likheter med intervjupersonerna var att det kunde uppstå en "hemmablindhet". Med det menas att jag kunde ha missat vissa saker, då det

var en bekväm kontext för mig samt att intervjupersonerna kunde ta för givet att jag förstod vad de menade och därmed inte förklarade djupare.

Något som kan vara värt att tillägga är att jag utifrån mina egna erfarenheter samt de likheter jag delade med intervjupersonerna, tog för givet att alla intervjupersonerna skulle ha en god relation till sina föräldrar och att de alla skulle vilja ta hand om dem, något som visade sig inte stämma.

4.4 Bearbetning och analys

I studien tillämpades en tematisk analys. Med tematisk analys menas att forskaren läser igenom sitt transkriberade material och försöker hitta mönster och processer, likheter och skillnader, vilket kallas för kodning (Bryman (2018, 698 f). Jag kodade mina transkriberade intervjuer och letade efter förekommande liknande uttalandena och därefter samlades de ihop under olika teman. Exempel på ett funnet tema var *språk* eftersom flera intervjupersoner nämnde det svenska språket under sina intervjuer. Efter att jag hade identifierat och skapat ett tema tilldelades denna en färg, till exempel gav jag temat *språk* färgen grön. Därefter markerade jag alla utsagor i det transkriberade materialet som jag ansåg passade in under temat *språk* med grön färg.

Angående redigering av intervjupersonernas utsagor återgavs intervjupersonernas uttalanden inledningsvis ordagrant och typiskt talspråk som “mm” och “aa” inkluderades. Efter att ha genomfört två intervjuer på detta vis valde jag dock att exkludera dessa ord i resterande intervjuer, dels för att spara tid och dels för att jag bedömde att de inte hade någon betydelse för min analys. Vidare har jag redigerat majoriteten av de citat som presenterats i analysen språkligt i syfte att underlätta läsningen (Kvale & Brinkmann 2009, s. 197).

5. Forskningsetiska överväganden

Den finns lagar upprättade som styr hur forskare ska förhålla sig till andra forskare men också till de personer som deltar i undersökningen. I samhällsvetenskaplig forskning är det främst fyra forskningsetiska frågor, också kallade krav, som är särskilt viktiga. Dessa fyra krav benämner Vetenskapsrådet (2002, s. 6 ff) som *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Med *informationskravet* menas att förse deltagarna tillräckligt med information för att de ska kunna fatta beslutet om de vill delta eller inte. Jag skickade ett informationsbrev (se bilaga 1) till alla som meddelade ett intresse i vilket jag tydligt förklarade syftet med min undersökning och intervjuform. Jag var också tydlig med att informera att deltagandet var fullkomligt frivilligt och att de när som helst kunde avbryta utan att behöva ge en förklaring. Med *samtyckeskravet* menas att medverkan i undersökningen är deltagarnas egna beslut. Deltagarnas samtycke till att medverka fick jag skriftligen via en sociala media app och deras samtycke till inspelning av samtalet fick jag muntligen av dem innan jag påbörjade inspelningen. Med *konfidentialitetskravet* menas att uppgifter kring deltagarna ska behandlas med största möjliga konfidentialitet, detta i syfte att skydda deras identitet och minimera risken att de lider men av detta. Jag har avidentifierat deltagarna genom att inte nämna deras namn eller ålder. Dock har jag angivit deras ursprungsland, detta för att underlätta särskiljningen av intervjupersonerna i analysen. Vidare informerade jag dem om att inget som sades i intervjuerna skulle föras vidare samt att inspelningarna endast var tillgängliga för mig och att de skulle raderas när uppsatsen blev godkänd. Slutligen har vi *nyttjandekravet* vilken tillämpades genom att det insamlade materialet från intervjuerna enbart användes till mitt forskningsändamål.

Den etiska försvarsbarheten förstärktes genom att inledningsvis undersöka om deltagarna kunde uppleva obehag eller lida men av sin medverkan i studien. Bryman (2018, s. 173) referera i sin bok till BSA Statement of Ethical Practises som påbjuder forskare att klargöra om det finns en risk att deltagandet i undersökningen kan leda till men eller obehag. Ur ett etiskt förhållningssätt fann jag inga större bekymmer med mina frågeställningar, förutom att anhörigomsorg möjligtvis kunde ha upplevts som ett känslig ämne då medverkandet i studien förutsatte att deltagarna hade föräldrar vid liv. Det som gjordes för att undvika en sådan potentiell situation var genom att jag, i inlägget där frivilliga deltagare efterlystes, var tydlig med de kriterier som behövde uppfyllas för medverkandet i studien.

6. Resultat och analys

I detta kapitel ska jag med utgångspunkt i min teori och det kunskapsläge som presenterats analysera min empiri. Nedan följer en kort presentation av intervjupersonerna samt länderna deras föräldrar föddes och växte upp i.

Intervjuperson 1: Kvinna med en mamma född och uppvuxen i Kenya och en pappa som är född och uppvuxen i Somalia. Mamman är av somaliskt ursprung trots sitt födelseland.

Intervjuperson 2: Kvinna med båda föräldrar födda och uppväxta i Kurdistan.

Intervjuperson 3: Kvinna med en mamma född och uppvuxen i Peru och en pappa som är född och uppvuxen i Uruguay.

Intervjuperson 4: Kvinna med båda föräldrar födda och uppväxta i Bosnien.

Intervjuperson 5: Kvinna med båda föräldrar födda och uppväxta i Polen.

Intervjuperson 6: Kvinna med en mamma född och uppvuxen i Somalia.

När det kommer till hur unga kvinnliga andragenerationssvenskar vill att deras föräldrars framtida behov av äldreomsorg ska tillgodoses rådde det flera likheter i tankesätt mellan dem, men också en del skillnader. När det kommer till deras tankar och åsikter kring hur de vill att deras framtida föräldrars vårdbehov ska tillgodoses och hur de ser på sin egen roll som potentiell anhörigvårdare kan detta delas in i tre olika grupper.

6.1 Grupp 1

I den första gruppen har vi de som skulle vilja ta hela omsorgsansvaret själva, utan en inblandning från den offentliga äldreomsorgen, varken hemtjänst eller äldreboende, utan önskar att föräldrar flyttar in i samma bostad som de själva. Under denna grupp faller en intervjuperson, en ung kvinna från Kurdistan som planerar att hennes mamma ska bo med henne när hon längre inte klarar sig själv. Hennes pappa som hon inte har något emot att hjälpa, framförallt ekonomiskt, är skild från hennes mamma och bor med sin fru som då kan hjälpa pappan när han behöver det:

“Min pappa kommer att bo kvar med sin fru tills han blir gammal, han kommer inte behöva så mycket omvårdnad, annars kommer jag åka dit och hjälpa han. Och min mamma har jag planerat att hon ska bo med mig”.

Intervjuperson 1 planerar att ta hand om sin mamma genom att låta henne flytta in till samma bostad. Detta går att koppla till det Szebehelys funnit via sin forskning i anhörigomsorg, nämligen att äldre kvinnor födda utanför Norden i en högre utsträckning får hjälp från en person *inom* samma hushåll (2009, s. 39). Vidare går att finna en likhet mellan Szebehelys forskning och intervjuperson 1 ovanstående uttalande gällande pappans framtida omvårdnad. Szebehely (2009, s. 38) fann att hjälpbehövande äldre män med en sammanboende maka har en dubbel så stor sannolikhet att enbart få hjälp från denne än en kvinna i samma situation. Intervjupersonen berättar att pappan kommer få den hjälp han behöver främst från sin fru vilket ligger i linje med Szebehelys forskning.

Att intervjuperson 1 väljer att ta på sig huvudansvaret för sin mammas framtida omvårdnad går även att koppla till kön och etnicitet då det finns en större sannolikhet bland invandrare äldre att enbart få vård i form av anhörigomsorg (Szebehely 2009, s. 35 ff). Det tillvägagångssätt hon väljer för att utföra anhörigomsorg på kan kopplas till hennes etnicitet, vilket i sin tur kan kopplas till hennes kultur då det ofta finns ett samband mellan vilket land en person kommer ifrån och vilken typ kultur de präglas av. Vilken typ av kultur intervjupersonen kommer ifrån, det vill säga om den är kollektivistisk eller individualistisk, går att urskilja i hennes uttalanden i intervjun.

För jag vet att vi [intervjupersonen och hennes syskon] kommer att hjälpa henne, och hjälpa min pappa också, så det behövs inte - Intervjuperson 2

[...] jag har två äldre systrar och tre äldre bröder också, så om inte jag kan, då kommer min syster, om inte hon kan, då kommer nästa och så här. Hursomhelst kommer det alltid vara någon som är där - Intervjuperson 2

Här talar intervjupersonen om att hon inte tror att hennes mamma kommer att ha ett framtida behov av stöd från den offentliga äldreomsorgen med motivering att både hon och hennes syskon alltid kommer att finnas där för sin mamma om ett hjälpbehov skulle uppstå. Det hon beskriver är en övertygelse om att inte bara hon själv, utan också syskonen, med självklarhet kommer att ställa upp för mamman. Skulle någon av systrarna eller bröderna inte kunna göra det så finns det alltid ett annat syskon som kan ta vid. För intervjuperson 2 är anhörigomsorgsansvaret inte något hon räknar med att behöva bära ensam - hon uttrycker en tillit till att det är ett gemensamt ansvar. Den stora betydelsen som familjen, och i det här

faller, syskonen, har går att förstå som att intervjuperson 1 är präglad av en kollektivistisk kultur. I dessa kulturer delas vårdbehovet ofta mellan familjen och föräldrar får ofta bo hemma hos sina vuxna barn tills de dör (Cherry 2020; Härnöstudier).

Ytterligare yttranden som intervjuperson 2 gör i sin intervju och som yttermera motiverar att hon är präglad av en kultur med ett starkt kollektivistiskt inflytande är då hon talar om sin relation till sin mormor. Hon berättar under intervjun att hon hjälper till att ta hand sin mormor och att mormodern har en egen lägenhet och har sin yngsta dotter boende hos sig.

[...] och sen har jag också min mormor som jag tar hand om ganska mycket, jag har tagit hand om henne sedan... gud vet hur liten jag var, typ 10 år; så jag har erfarenhet av det [...]
Hon har en egen lägenhet men hennes yngsta dotter bor med henne och tar hand om henne -
Intervjuperson 2

Vad intervjuperson 2 ger uttryck för i citatet ovan kan också tolkas på det vis att hon uppfostrats i en miljö där de yngre barnen tar hand om sina åldrande föräldrar. I detta fall har hennes moster valt att flytta in hos mormodern, vilket kan ha påverkat hennes ambition att göra detsamma och flytta in till sin egen mamma när denna hjälp uppstår. Hennes utsaga ligger även i linje med vad Haberkern, Schmid och Szydlik (2015, s. 1) har visat, nämligen att kvinnliga familjemedlemmar, särskilt döttrar, tillhandahåller huvuddelen av anhörigomsorgen.

Vidare uppvisar hon en hög nivå av filial fromhet när hon förklarar varför hon och hennes syskon vill ta på sig ansvaret för omvårdnaden av mamman själva.

För de är våra föräldrar, de har tagit hand om oss, då ska vi ta hand om dem sen -
Intervjuperson 2

Det tankesätt människor med en hög filial fromhet har är att vuxna barn ska ge tillbaka all kärlek och omvårdnad deras föräldrar gav de som barn, särskilt när föräldrarna når en hög ålder och/eller blir sjuka (Canada 2013, s. 2015 f).

Ytterligare en faktor bakom hennes vilja att sköta mammans omvårdnad själv kan bero på hennes egna erfarenheter av den offentliga äldreomsorgen. Intervjuperson 2 har själv arbetat inom äldreomsorgen och har både positiva och negativa erfarenheter ifrån den. När jag bad henne nämna något positivt och något negativt med den offentliga äldreomsorgen sa hon:

Det finns alltid någon som kommer ta hand om dem och finnas där för dem. Men de kommer ju inte göra sitt bästa om man säger så - Intervjuperson 2

I citatet framkommer en kluven syn på den offentliga äldreomsorgen. Å ena sidan konstaterar intervjupersonen att det finns en trygghet och stabilitet i att det alltid finns personal till hands som kan hjälpa de gamla. Å andra sidan saknar hon tilltro till att personalen anstränger sig på samma sätt som hon skulle göra som anhörig. Intervjupersonen anser att hon och hennes syskon skulle kunna sköta omvårdnaden av föräldrarna bättre än den offentliga äldreomsorgen eftersom de känner sina föräldrar.

[...] för vi vet vad de gillar och inte gillar och vi vet hur de funkar också - Intervjuperson 2

6.2 Grupp 2

Intervjupersonerna i denna gruppen gav uttryck för en mer accepterande syn på stöd från den offentliga äldreomsorgen för sina föräldrar. Likt den första gruppen finns det i den här gruppen en strävan efter att utföra en stor del av omsorgsarbetet. Skillnaden dock är att intervjupersonerna i denna grupp inte är fullständigt emot stöd från den offentliga äldreomsorgen. Detta är fallet för intervjuperson 1 som motiverar detta utifrån att det kan uppstå ett vårdbehov som hon på grund av brist i erfarenhet eller utbildning inte kommer kunna uppfylla.

[...] sen är det ju klart att, god forbid, om det blir någonting som jag själv inte kommer kunna hantera, typ att hon behöver extremt mycket med tillsyn eller extremt med mediciner, jag vet faktiskt inte - Intervjuperson 1

Här går det tydligt att urskilja att intervjuperson 1 bestämt sig för att ta hand om sin mamma. Samtidigt som intervjupersonen visar på att hon tänker ta hand om sin mamma upplevs det också som att det är en situation som hon inte tänkt på mer konkret ännu. Vad ska hon göra när omvårdnadsbehovet börjar bli omfattande och en ökad tillsyn krävs. Det framstår som att intervjupersonen inte riktigt är medveten om vad som kan komma att krävas av henne som potentiell anhörigvårdare. Det går därav att antyda en ovisshet hos henne angående mammans framtida vårdsituation. Trots ovissheten för framtiden är det klart att intervjuperson 1 vill

hjälpa sin mamma i den mån hon kan vilket kan förstås som att hon har en hög nivå av filial fromhet och är präglad av ett omsorgsideal hon strävar att efterleva.

I samband med frågan gällande om intervjupersonerna ville få stöd från den offentliga äldreomsorgen vid omhändertagandet av sina föräldrar föräldrar var deras möjlighet till att sköta omvårdnaden själv i förhållande till deras ekonomi ett återkommande tema. De menade att plikter såsom att förvärvsarbete och försörja sin egen familj skulle kunna försvåra deras strävan till att ta hand om sina föräldrar själva eller ha dem boende hos sig.

Och att vara kvinna och samtidigt ta hand om sina föräldrar och du kanske har ett förvärvsarbete och familj, jag tror det kan bli väldigt påfrestande - Intervjuperson 3

En annan intervjupersons uttryckte sig på ett liknande vis:

Grejen är den att jag själv knappt vet vad man kommer vara när man blir gammal, eller när jag blir gammal eller när man väl får egna barn. Sen vet jag inte om man kommer ha det så bra ställt att man kan ha att ens mamma bor med en eller att pappa bor med en, jag har hopp för det Inshallah ['Om Gud vill'] - Intervjuperson 1

Det intervjupersonerna beskriver här är deras framtida möjligheter till att ensamt klara omvårdnaden av sina föräldrar. Intervjuperson 1 förklarar att hon inte vet hur hon kommer att ha det i framtiden ekonomiskt - en faktor som skulle kunna hämma hennes strävan att ta hand om sina föräldrar och ha dem boende hos henne. Intervjuperson 3 uttryckte att ensamt vårda sina föräldrar skulle kunna bli påfrestande för henne då hon även kommer att arbeta samt försörja och sällskapa sin egen familj. Utifrån detta menar hon att det kan bli svårt att finna tiden till att ta hand om sina föräldrar på egen hand när vården för dem börjar bli omfattande i vilket fall stöd från den offentliga omsorgen eventuellt skulle behövas. Intervjupersonernas resonemang kring sina framtida ekonomiska möjligheter, tillsammans med deras etniska ursprung, då invandrare i Sverige är överrepresenterade i arbetarklassen, kan förstås som att intervjuperson 1 och 3 tillhör arbetar- och/eller medelklassen i vilka människor vanligtvis inte har samma ekonomiska frihet till att avstå från att förvärvsarbete för att, i detta fall, ta hand om sina äldre föräldrar (Ahrne, Stöber & Thaning 2018, s. 23). Intervjupersonernas klasstillhörighet har alltså en direkt koppling till vilka valmöjligheter de har. Antingen får den anhöriga avstå från sitt förvärvsarbete, eller åtminstone gå ner till deltid, och till följd riskera

att offra sin ekonomiska självständighet och sitt välbefinnande, eller får den anhöriga överlåta vårdbehovet att tillfredsställas av den offentliga äldreomsorgen, som är kostnadsfri eftersom det är en medborgerlig rättighet (Ulmanen 2015; SOU 2017:21 kap 11).

Detta dilemma som intervjupersonerna uppvisar syns även i Forsells studie (2004, s. 211 f) där hon fann två motstridiga önskemål hos den anhöriga, vilket är viljan att bibehålla en "ideal" omsorg av den äldre, utan inblandning från offentligheten, och önskan att bilda ett ekonomiskt och socialt oberoende liv. Intervjupersonerna vill återgälda sina föräldrar för den omvårdnad de fick som barn genom göra detsamma för dem när de blir gamla, samtidigt finns en farhåga till att inte kunna göra detta utan att uppoffra sitt eget ekonomiska välbefinnande.

Trots att intervjupersonerna i denna grupp inte uppvisade ett fullständigt motstånd till stöd från den offentliga äldreomsorgen upplevdes det som att de hade särskilda gränser i förhållande till vilka insatser de kunde tänka sig att ta emot. I deras beskrivning gällande deras förhållningssätt till stöd från den offentliga äldreomsorgen upplevdes det som att intervjupersonerna uppfattade somliga insatser som mer acceptabla, såsom hemtjänst, och andra insatser, såsom äldreboende, som mindre acceptabla. Vad detta beror på är inte helt tydligt. Dock skulle intervjupersonernas olika föreställningar på de två insatserna förstås som att de har tidigare negativa upplevelser och intryck på de insatser de är mer motvilliga till. Detta må vara fallet för intervjuperson 1 vars mamma tidigare arbetat på ett äldreboende.

Ja men hon [mamman] säger såhär 'gaalada [icke-somal/muslim] gör såhär och såhär'. Hon [mamman] tänker specifikt en gång när en hade gått bort och då så skulle hon kontakta familjen och så sa de typ "aa vi kommer imorgon", och så kom de och så var de där i 10 minuter och så gick de därifrån, och hon [mamman] sa att 'jag tycker att det är så hjärtlöst att göra så', och hon [mamman] menar specifikt att det är folk som inte hälsar. De hälsar knappt på deras familjemedlemmar som bor där ... och jag vet att ifall min mamma skulle hamna på ett äldreboende när hon blir äldre så hade jag såklart hälsat på men det känns inte rätt typ, tycker jag. Så det är inte heller något hon [mamman] själv skulle vilja -
Intervjuperson 1

Här beskriver intervjuperson 1 hennes uppfattning på hur det är att bo på ett äldreboende utifrån sin mammas synvinkel. Intervjuperson 1 återger vad hennes mamma har berättat gällande sina upplevelser av att arbeta på ett äldreboende, som dessutom framstår som

negativa, med utgångspunkt i de boendes relation och kontakt till sina familjemedlemmar. Det framstår som att mamma, genom sina arbetserfarenheter, har bildat en negativ inställning till äldreboenden, vilket kan förklara hennes egen motvilja till att hamna där. Mammans negativa känslor till att bo på ett äldreboende tycks ha präglat intervjuperson 1 egna syn på insatsen då hon säger att de inte hade känts rätt att placera sin mamma på ett äldreboende. Utifrån intervjupersonens uttalande upplevs det som att mamman inte uppskattat hur pass lite somliga av familjemedlemmarna på boendet hon jobbade på besökte sina äldre anhöriga och menar att det var hjärtlöst att lämna dem ensamma där. Mammans missnöje med de äldres avskildhet och brist på familjekontakt kan förstås som att hon är präglad av en kollektivistisk kultur. Denna prägeln har sannolikt förflyttas till Intervjuperson 1 under hennes uppfostran. Att de är präglade av en kollektivistisk kultur går också att förstå utifrån intervjupersonens etnicitet - mamman är född och uppvuxen i Kenya, där hon troligtvis bildade sina rådande kollektivistiska ideal. På så sätt har mammans etnicitet en koppling till att både hon och hennes dotter, intervjuperson 1, präglas av en kollektivistisk kultur. Influenserna från kollektivismen har troligtvis bidragit till mamman, och intervjuperson 1, syn på insatsen äldreboende. I kollektivistiska kulturer betonas egenskaper som att vara självupppoffrande, pålitlig, generös och hjälpsam, egenskaper som intervjuperson 1 mamma möjligtvis inte såg hos somliga anhöriga till de äldre som bodde på äldreboendet (Cherry 2020).

Att intervjuperson 1 säger "det känns inte rätt", kan förstås som att hon upplever handlingen att placera sina föräldrar på ett äldreboende som fel och handlingen att själv, som vuxet barn, ta hand om sina äldre föräldrar som rätt, vilket pekar på att hon har en hög nivå av filial fromhet. Som jag har redogjort för i mitt teorikapitel tenderar kollektivistiska kulturer att innehålla högre nivåer av filial fromhet än individualistiska kulturer. Filial fromhet kan förklaras som en grundläggande moralisk princip, och moral i sin tur talar om för oss vilka handlingar som är rätt och vilka som är fel, exempelvis att själv ta hand om sina föräldrar jämfört med att överlåta ansvaret på någon annan.

Vidare går att urskilja likheter mellan intervjupersonernas uttalanden angående deras mål att själva ta hand om sina föräldrar och Emilia Forsells forskning och det hon (2004, s. 108) benämner som traditionellt omsorgsideal. Det Forsell fann i sin studie var att många av de intervjuade anhöriga uttalade ett ideal om att själva ta hand om den gamle och att de motiverade sina insatser med en strävan att efterleva samma ideal. Detta omsorgsideal går att skönja i intervjupersonernas svar, bland annat hos intervjuperson 3.

På ett sätt känner jag att jag kanske skulle behöva det (offentlig hjälp), samtidigt känner jag att det inte riktigt skulle bli acceptabelt inom min familj, att ta hjälp och så. Men nog någon form av balansgång, jag skulle absolut inte lägga in mina föräldrar på ett boende till exempel, eller full hemtjänst, utan jag känner ändå att jag verkligen skulle vilja försöka klara av det - Intervjuperson 3

I den andra meningen beskriver intervjuperson 1 att hon aldrig hade överlätit ett fullt omvårdnadsansvar på det offentliga, till exempel genom "full hemtjänst", utan önskar i den mån hon kan sköta omvårdnaden av sina föräldrar själv. På detta vis synliggörs det traditionella omsorgsideal hon försöker eftersträva.

Vidare beskriver intervjuperson 1 att hennes familj inte hade accepterat att den offentliga äldreomsorgen överlåtes den fulla omvårdnaden av hennes föräldrar, till exempel bo på ett äldreboende. Hon berättar att hon möjligtvis skulle behöva stöd från den offentliga äldreomsorgen då hon är medveten om att det kan bli påfrestande för henne att ensam ta hand om sina föräldrar. Samtidigt vill hon efterleva det omsorgsideal som både hon och hennes familj uppvisar, nämligen att själva ta hand om sina äldre familjemedlemmar, i detta fall att vuxna barn tar hand om sina äldre föräldrar, och samtidigt utesluta hjälp från det offentliga i en stor utsträckning som möjligt. Här framstår det som att intervjuperson 3 står inför ett dilemma mellan att uppfylla sitt eget, och sin familjs, omsorgsideal och att hitta "någon form av balansgång" genom att tillåta stöd från den offentliga äldreomsorgen i syfte att undvika negativa konsekvenser för hennes förvärvsarbete och välbefinnande.

Att intervjupersonerna talar om en del insatser som mindre acceptabla än andra kan alltså dels bero på att intervjupersonerna präglas av negativa upplevelser från deras föräldrar och dels på grund av ett traditionellt omsorgsideal som intervjupersonerna eftersträvar.

Intervjuperson 6 berättade, likt intervjuperson 1, om sin mammas egna uppfattning av den offentliga äldreomsorgen.

Hon har en väldigt stark åsikt kring att hon vill inte vill bo på något boende. Hon kan tänka sig hemtjänst, att få hjälp i hemmet. Och just med äldreboende tror jag är för att hon kommer

från en annan kultur där det är på ett helt annat sätt, där är det familjen och barnen som hjälper till.

- Intervjuperson 6

Här beskriver intervjupersons 6 mamma att hon inte vill bo på ett äldreboende, vilket hon är fast besluten om, och menar istället att familjemedlemmarna och barnen är de som tar hand om en när man blir gammal i den kultur hon kommer ifrån. Vikten på familjen och barnen som hjälpgivare kan förstås som att intervjuperson 6 är präglad av en kollektivistisk kultur.

Vidare gällande diskussionen att en del insatser framstår som mer acceptabla än andra tolkar jag det som att språk och kultur spelar en viktig roll, då det är ett förekommande tema i intervjuerna. Intervjuperson 3 beskriver i citat nedan om sin farhåga gällande att föräldrarna placeras på ett äldreboende.

Det är ju också en sån grej med språket igen, jag tror att det skulle bli väldigt svårt att hitta någon som passar mina föräldrar för jag förutsätter att de kommer att glömma språket och det känns mycket tryggare på såna platser som man faktiskt pratar hemspråket. Och det är också varför jag inte skulle kunna lägga in dem på något boende, det finns bara ett boende i Sverige som är spansktalande och det är uppe i Stockholm - Intervjuperson 3

Här beskriver intervjuperson 3 att hon inte känner sig bekväm med att låta hennes föräldrar bo på ett äldreboende eftersom att hon förutsätter att de kommer att glömma det svenska språket och att det därav kommer finnas en språkbarriär mellan hennes föräldrar och vårdpersonalen på äldreboendet. Hon menar att det hade känts tryggare, både för henne och för hennes föräldrar, om de fick bo på en plats där de fritt kunde få utöva sitt hemspråk och kommunicera med andra utan större bekymmer. Vidare förklarar intervjuperson 3 att hennes önskan till ett tryggt boende där hennes föräldrar inte upplever kommunikationssvårigheter till följd av det svenska språket inte är ett alternativ för henne då det enbart finns ett boende i hela Sverige som är anpassat efter hennes föräldrars hemspråk. Ett boende som på grund av geografiska avstånd inte är ett alternativ för henne och hennes familj. På grund av denna exkludering av äldre som inte talar det svenska språket och de svårigheter som kan medfölja upplever intervjuperson 3 inte en insats på ett äldreboende som en valmöjlighet för henne och hennes föräldrar. Om ett behov för hjälp från offentlig äldreomsorg skulle uppstå föredrar hon att föräldrarna vårdas i en familjär och trygg omgivning.

[...] jag tänker att slutpunkten alltid kommer vara att de kommer bo hemma där de känner sig trygga och där de faktiskt kan utöva sitt modersmål och där de kan utöva det som ingår i vår kultur [...] - Intervjuperson 3

På ett liknande vis beskriver intervju 6 hennes farhåga med att placera sin mamma på ett äldreboende, nämligen att mamman ska känna sig isolerad på grund av bristande språkkunskaper och mammans kulturella tillhörighet.

Och sen så tror jag att hon skulle sakna... hon har ju bott här i väldigt många år men jag tänker att hon kanske tänker på språket kanske, hon kanske inte kommer känna en samhörighet med dem som bor där. Om hon är ensam inlagd där. Men också det här med maten och massa sånt där.

- Intervjuperson 6

Det som intervjuperson 3 och 6 beskriver här, det vill säga föräldrarnas svårigheter med det svenska språket och den annorlunda kulturen, ligger i linje med tidigare forskning som visar att många invandrade äldre upplever att deras vårdbehov inte tillgodoses av den offentliga äldreomsorgen i Sverige (Szebehely 2009, s. 42 f). Forsell (2004) beskriver i det andra hjälpmönstret, det som hon benämner som *filtret*, att den offentliga omsorgen, utifrån de intervjuade anhörigas perspektiv, betraktas som otillräcklig i relation till det stöd och den hjälp som eftersöks, bland annat på grund av bristande språkkunskaper. När intervjuperson 3 tillfrågades om vad hon tycker om den svenska offentliga äldreomsorgen sa hon:

Men det känns som att den är anpassad för en viss typ av vårdtagare, den känns inte som att den passar för alla och det tycker jag är lite problematiskt,[...]. Det känns som det bara passar en Svensson person kanske, men om det kommer andra personer som har andra typer av vårdbehov så kan det bli väldigt svårt tänker jag - Intervjuperson 3

Det intervjuperson 3 beskriver här är att den offentliga äldreomsorgen utifrån det stöd de äldre eftersöker inte är inkluderande, särskilt genemot äldre som är utomnordisk födda och inte talar det svenska språket. Av denna anledningen är flera intervjupersoner, såväl som intervjupersonernas föräldrar, i denna grupp motvilliga till en placering på ett äldreboende.

6.3 Grupp 3

Slutligen, i den tredje gruppen, finns de som inte har något emot att föräldrarna bor på ett äldreboende när vårdbehovet blir omfattande och de längre inte kan bo själva, tvärtom skulle de föredra det. Under denna grupp faller två intervjupersoner, en med en god relation till sina föräldrar, intervjuperson 5, och en med en mindre god relation till sina föräldrar, intervjuperson 4. Intervjuperson 4 berättar att hon önskar att föräldrarna flyttar in på ett äldreboende eller alternativt får hjälp från andra anhöriga och släktingar när de blir gamla. Samtidigt upplever hon en press från andra släktmedlemmar att inta en vårdgivarroll.

Men det är väl snarare den sociala pressen från resten av släkten som frågar 'ska dom bo här'. Men jag tror att de flyttar in på äldreboende eller flyttar tillbaka till Polen, till sina vänner och sin släkt där, och att de då hjälps åt - Intervjuperson 4

Det intervju 4 beskriver här är att hon upplever en press från sina släktmedlemmar om att hon bör ta hand om sina föräldrar när de blir gamla, trots detta är hennes önskan att föräldrarna får hjälp med sin omvårdnad på ett äldreboende eller att de flyttar tillbaka till hemlandet Polen där de kan få hjälp från sin släkt och familj. Den sociala pressen hon upplever från sin släkt på att inta en vårdgivarroll för sina föräldrar går att förstås som att intervjuperson 4 familj är präglade av en kollektivistisk kultur. Det land hon och hennes föräldrar härrör från är sannolikt ett land där en kollektivistisk kultur dominerar och där människorna vänder sig till familj och vänner när de är i behov av hjälp eller vård (Cherry 2020).

När samma intervjuperson 4 fick frågan om hur hon såg på sin egen roll som potentiell anhörigvårdare svarade hon:

[...] i och med att vi har en lite bräcklig relation så skulle man kunna säga att jag inte känner mig så pass skyldig att ge dem det omsorgsarbete som krävs. Just på grund av att jag kanske känner att de inte har tillgodosett mitt omsorgsarbete när jag var yngre. Sen är det ju såklart så att jag aldrig skulle lämna dem ensamma utan någonting på gatan. Men jag känner att min roll som potentiell vårdgivare eller god man skulle vara sista utvägen [...] - Intervjuperson 4

Här beskriver intervjuperson 4 att hennes relation till hennes föräldrar är bräcklig på grund av att hon upplever att hon inte fick sina behov tillfredsställda som barn. Hon menar att eftersom

hennes föräldrarna inte tillgodosedda det omsorgsarbete hon behövde som barn upplever hon ingen skyldighet till att ansvara för sina föräldrars omvårdnad när de blir gamla. Intervjuperson 4 ser hellre att den offentliga äldreomsorgen tillfredsställer föräldrarnas behov vilket kan förstås som att hon har en potentiell lägre nivå av filial fromhet. Om detta är fallet anar jag att den "bräckliga" relation hon berättar att hon har till sina föräldrar är en möjlig förklaring. När filial fromhet och vikten av att ta hand om sina åldrande föräldrar kommer på tal motiveras detta alltid utifrån att föräldrarna tog hand om barnen när de var små, och gav dem kärlek och omvårdnad. Detta resulterade i en naturlig känsla av tacksamhet och respekt gentemot föräldrarna och en ömsesidig omtänksamhet bildas (Canada 2013, s. 215 f). Men när ett vuxet barn upplever att de inte fått sina behov tillfredsställda kan detta möjligtvis leda till att den naturliga känslan av tacksamhet, respekt och vilja att ge tillbaka till sina föräldrar inte byggs upp. Detta skulle kunna förklara varför Intervjuperson 4 inte känner sig skyldig till att ta hand om sina föräldrar.

Dock är en dålig relation till sina åldrande föräldrarna inte den enda förklaringen till varför unga kvinnliga andragenerationssvenskar skulle placera sina föräldrar på ett äldreboende. Intervjuperson 5 uppgav att hon hade en god relation till sina föräldrar, trots detta önskar hon att föräldrarna flyttar in på ett äldreboende om ett sådant behov skulle uppstå.

Nej, de är väldigt förstående i såsom vi lever här, där det är mycket annat. Har man ett heltidsjobb, och sen när man själv börjar skaffa sin egen familj, då blir det svårt att vårda väldigt sjuka personer. Men samtidigt så är de inte uppväxta så, de är uppväxta i att man kanske bor tillsammans eller att man har familj och släkt på samma gata [...]. Men här är det ju inte så, så de vill inte heller vara till 'besvär', för min del - Intervjuperson 5

Det intervjuperson 5 beskriver här är att hennes föräldrar är förstående i hur vuxna barn tar hand om sina äldre föräldrar här i Sverige och har därav gjort en anpassning i sitt förhållningssätt till detta. Hon förklarar att de är medvetna om vilka begränsningar som finns när man vårdar sjuka äldre personer och att detta kan kollidera med plikter som att arbeta på heltid och ta hand om och försörja sin egen familj, på så sätt beskriver intervjuperson 5 att hennes föräldrar inte vara till besvär för sin dotter och skulle kunna på bo ett äldreboende. Det nya anpassade förhållningssätt som intervjuperson 5 föräldrar ger uttryck för går att koppla till Luo och Zhans forskning i vilken de fann att äldre kineser som bor i städer i Kina samt äldre kineser som bor i USA på senare tid anpassat sina förväntningar på filial fromhet. Detta

genom att ta hänsyn till sina vuxna barns tillgänglighet för omvårdnad på grund av minskad familjestorlek, plikten till den egna familjen samt krav från arbetslivet (2011, s. 73 f). Intervjupersonen 5 framställer sina föräldrar som att de är integrerade i samhället då de är “förstående i såsom vi lever här”.

Intervjuperson 5 föräldrar har som nämnt gjort en adaptation till den svenska kulturen i förhållande till hur och av vem de äldre vårdas och omhändertas. De motsätter sig inte att flytta in på ett äldreboende och att en stor del av deras omvårdnadsbehov tillfredsställs av den offentliga äldreomsorgen. Intervjuperson 5 föräldrar och deras nya förhållningssätt går att förstås som att de tillhör det tredje hjälpmönstret, som Forsell (2004) benämner som *nytolkarna*. I denna grupp är de anhöriga mer benägna att överlåta majoriteten av omvårdnaden till den offentliga äldreomsorgen. Om vi jämför detta hjälpmönster med hjälpmönster där svenskfödda anhöriga dominerar finner vi inga större skillnader. Det finns också en direkt kontakt mellan de äldre själva och den offentliga omsorgen. Denna kontakt förutsätter att invandrade äldre och vårdpersonal kan kommunicera, det vill säga behärska en god förmåga i det svenska språket. När jag frågade intervjuperson 5 om hon ansåg att hennes föräldrar var integrerade i samhället och om de hade svårigheter med det svenska språket svarade hon:

Nej, båda jobbar, min mamma har till och med pluggat i Sverige. De har svenska kompisar och de är inne i samhället. Vi har ingen anknytning till Bosnien längre. Så jag tror att de har lyckats bli en del av samhället [...] - Intervjuperson 5

Att intervjupersonens föräldrar inte hyser en motvilja till den offentliga äldreomsorgen kan förklaras med att de är integrerade i samhället, kan det svenska språket bra och känner sig därav bekväma och trygga med “svenskar”, då de till exempel har svenska kompisar. Detta i sin tur präglar intervjuperson 5 egna åsikt gällande hur hon vill att hennes föräldrars vårdbehov ska tillgodoses. När jag frågade om hon hade något emot om föräldrarna placerades på ett äldreboende svarade hon:

[...] de har sagt att de är fine med det, så jag tänker att man måste utgå ifrån vad de vill [...] - Intervjuperson 5

En annan möjlig förklaring till att denna intervjuperson är positiv till äldreboende kan bero på att hon själv jobbar som enhetschef på ett äldreboende och därav ser fördelarna med att bo på ett sådant boende. En fördel som hon nämner är att de äldre får tillgång till kunnig och duktig vårdpersonal och sjuksköterskor. Dessutom får de vara en del av en gemenskap då de som bor på äldreboende ofta inte har någon annan familjemedlem. Trots intervjuperson 5 positiva inställning till den offentliga äldreomsorgen och hennes öppenhet till att föräldrarna bor på ett äldreboende när behovet uppstår innebär detta inte nödvändigtvis hon har en låg nivå av filial fromhet.

[...]men det är värt för en person som man älskar och som har gjort allt för en. Så det är något jag skulle kunna tänka mig att göra, om det är 1-2 månad kvar, då tror jag verkligen att jag hade släppt allt - Intervjuperson 5

Här visar hon på en högre nivå av filial fromhet än vad som presenterats i analysen hittills. Det hon avser med "jag hade släppt allt" är att hon hade slutat förvärvsarbete under den sista perioden för att spendera tiden med sina föräldrar och ge dem så mycket kärlek och omvårdnad som möjligt. Även intervjuperson 4 som har en mindre god relation till sina föräldrar uppvisade tecken på filial fromhet.

Sen är det ju såklart så att jag aldrig skulle lämna dem ensamma utan någonting på gatan - Intervjuperson 4

Det hon ger uttryck för här är att trots att hon helst vill att omsorgsansvaret i en så stor utsträckning som möjligt ansvaras av någon annan, vare sig det är hennes familj, släktmedlemmar eller den offentliga äldreomsorgen, skulle hon givetvis hjälpa sina föräldrar om de skulle vara i nöd utan andra alternativ.

6.4. Gemensamma **attityder** i de tre grupperna

Den sista frågan i min intervjuguide handlade om intervjupersonen upplevde att det sätts olika mycket press på omhändertagandet av föräldrarna på döttrar jämfört med söner. Som jag har redogjort för både i studiens inledning och i mitt kunskapsläge bedrivs en stor del av anhörigomsorgen av kvinnliga anhöriga. Syftet var att med hjälp av svaren på denna fråga erhålla en djupare förståelse för detta fenomen. Alla deltagarna, inklusive intervjuperson 5 som inte har några syskon, svarade att de har upplevt att det sätts olika mycket press på döttrar jämfört med söner. Intervjuperson 4 sa:

Ja, det tycker jag definitivt att det gör, min bror förväntas ju snarare att hjälpa dem bära tunga kassar typ, såna saker, men jag förväntas typ [...] att jag ska handla och jag ska tvätta och jag ska se till att de får ett bra äldreboende. Men min bror har liksom inte .... eller de pratar inte om det med honom alls. Så jag skulle definitivt säga att det skiljer sig mellan oss -
Intervjuperson 4

Intervjuperson 3 menar att hon enbart upplevde en ökad press som dotter från sin familj från Peru och inte från sin familj från Uruguay, som hon beskriver är mer likt Sverige. Hon svarade:

Aa, det beror på. Jag är ju från två olika delar, mina rötter är från två olika delar. I min mammas hemland Peru är det väldigt kulturellt starkt vad man ska göra och vad man inte ska göra. Speciellt om man är tjej, då är det ett lager ovanpå det där. Jag har ju en bror till exempel och det ligger ju samma press på honom också men jag tror att förväntan ligger mest på mig. Min mormor skickade på Whatsapp till mig igår och sa 'du måste ta hand om din mamma' och 'jag uppskattar dig så mycket för allt du gör'. Det är ju jag som får såna meddelanden, det är inte lika mycket min bror, så definitivt så finns det en förväntan i det avseendet [...] - Intervjuperson 3

Intervjuperson 5, som inte har syskon, hade istället jämfört hjälpen som hennes pappa gav hennes farmor med hjälpen som hennes faster gav. Intervjuperson 5 sa:

Spontant så tänker jag ja, men samtidigt så tänker jag ... den erfarenhet som jag hade när min farmor var sjuk och hon hade ju då en son, min pappa, och en dotter, min faster. Och min faster bodde inte i samma stad som vi men hon kom ändå och försökte men till slut var det ändå min pappa som tog ledigt från jobbet för att vara konstant med min farmor, men det han gjorde var egentligen bara att vara där med henne så att hon inte skulle vara själv. Men det andra gjorde min mamma och i viss mån även jag. Hjälpa till med själva omvårdnaden -
Intervjuperson 5

Samtliga intervjupersoner beskrev en upplevelse av att det skiljer sig mellan pressen och förväntningarna som placeras på de som kvinnor, jämfört med den press och förväntningar som placeras på deras bröder och andra manliga anhöriga. Om vi dessutom jämför de

arbetsuppgifter männen förväntas hjälpa till med i anslutning till de uppgifter kvinnor förväntas hjälpa till med går det att urskilja en arbetsdelning baserad på kön. Intervjuperson 4 betonar att brodern förväntas hjälpa till med fysiskt krävande sysslor som att bära tunga kassar. Intervjuperson 5 berättar att hennes pappa bidrog mer med sin tid genom att ofta umgås med sin mamma, medan det var fastern, intervjupersonens mamma och intervjupersonen själv som skötte den egentliga omvårdnaden. Könsmässigt har kvinnor historiskt sett tilldelats mer omhändertagande arbetsuppgifter, såsom att ta hand om barn, sjuka och äldre. Något som tydlig går att se i intervjupersonens svar. Odeberg (2018, s. 14) benämner detta som kvinnligt kodat arbete och i denna grupp tillhör bland annat omsorgsyrken. Dessa arbetsuppgifter, som är starkt kopplade till könsroller, går att urskilja i flera av världens samhällen. Och en stor anledning till varför döttrar upplever en större press på dem när det kommer till omvårdnaden av deras föräldrar kan just bero på de rådande könsroller som fortfarande existerar i många samhällen. Intervjuperson 4 gav uttryck för ett liknande tankesätt under sin intervju:

Jag tror att det har med könsnormer och könsroller generellt sett, rent historiskt sett har kvinnor haft mer omsorgsarbete och det syns ju fortfarande idag i och med att majoriteten av alla förskollärare är kvinnor och att sjuksköterskor och lärare och såna saker. De är mer omsorgstagande yrken. Och sen så har de också att göra med förväntningar på det kvinnliga könet att göra, att vi ska vara mer omhändertagna och mer empatiska på något sätt. Så jag tror att i och med att jag är en ung kvinna så kanske jag grupperas i med den förutfattade meningen eller de könsrollerna, vilket absolut inte behöver vara fel men det definierar inte liksom den jag är [...] - Intervjuperson 4

Intervjuperson 3 beskriver i följande citat om hur förväntningarna på henne som potentiell vårdgivare skiljer sig mellan hennes föräldrars som kommer från olika länder.

Men i min pappas hemland, Uruguay, det liknar väldigt mycket Europa, så det är lite annorlunda där. Där börjar det bli normaliserat att äldre bor på boende, så jag känner inte att jag har den pressen från min pappas familj på något sätt. Det är mest press från min mammas sida att jag ska ta hand om både mina föräldrar - Intervjuperson 3

Intervjuperson 3 jämför skillnaderna mellan Peru med Uruguay, och hur invånare i det ena landet betonar kultur och tradition och hur det andra är mer likt Sverige. Detta visar att

förväntningar på kvinnor inte ser exakt likadana ut överallt. De könsrelaterade förväntningarna och de könsroller intervjupersonerna ger uttryck för kan på så sätt förstås utifrån deras etnicitet. Den etnicitet och det land en person kommer ifrån kan mycket väl vara en faktor i hur mycket eller hur lite personen upplever dessa könsroller. Om vi tar intervjuperson 3 med föräldrar från Peru och Uruguay som exempel finns det en större upplevd press från hennes familj i Peru jämfört med hennes familj i Uruguay. Intervjuperson 3 upplevda press på ta hand om sina föräldrar hade mycket möjligt kunnat se annorlunda ut om hon istället skulle ha två föräldrar från Uruguay. Som nämnts förut går det att finna könsroller av något slag i flera av världens samhällen, inklusive Uruguay, men jag tror att dessa könsroller och denna press varit mer framträdande om intervjupersonen hade haft två föräldrar från Peru och mindre framträdande med två föräldrar från Uruguay.

Att samtliga intervjupersoner upplever en ökad press i jämförelse med sina bröder och manliga anhöriga kan också förstås utifrån deras potentiella klasstillhörighet. Som nämnt tidigare har arbetar- och medelklassen inte samma möjligheter som överklassen gällande omvårdnaden av åldrande föräldrar. Ytterligare är invandrare överrepresenterade i arbetarklassen (Ahrne, Stöber & Thaning 2018, s. 23). När en arbetarklassfamilj ska avgöra vem som ska ansvara för majoriteten av omvårdnadsbehovet som den åldrande föräldern eller familjemedlemmen har vore det logiskt att granska hur detta kan göras med en så liten ekonomisk förlust som möjligt. Lönen inom kvinnodominerade yrken är i regel lägre jämfört med likvärdiga yrken, exempelvis skulle undersköterskor och vårdbiträden inom hemtjänst och äldreboende behöva en ökning på 4500 kronor (Harriman, Johansson & Trollvik 2020, s. 4). Flera intervjupersoner berättade att de själva och/eller en förälder har arbetat inom äldreomsorgen, en verksamhet som är kvinnodominerad och där undersköterskor och vårdbiträden utgör en stor grupp. Eftersom arbetarklasskvinnor, i vilken gruppen invandrarkvinnor är överrepresenterade, i en högre utsträckning arbetar inom yrken som är kvinnodominerade och därav lägre betalda än andra yrken, framstår det som logiskt att just dessa kvinnor blir de som får avstå från att förvärvsarbeta. Detta skulle kunna bidra till att förklara varför anhörigvårdare med svag anknytning till arbetsmarknaden ofta är arbetarklasskvinnor som är anhöriga till invandrade äldre med utomnordisk bakgrund.

Vidare fann jag en intressant fenomen som också skulle kunna förstås utifrån kön, dock inte i relation till intervjupersonernas kön som jag diskuterat här ovan, utan till föräldrarnas kön. Det jag fann var att när det handlade om mammans omvårdnadsbehov var döttrarna mer

benägna att placera ansvaret på sig själv jämfört med sina bröder. Att det är dottern som får bli den som hjälper mamman med omvårdnaden, till exempel med på -och avklädning och dusch, menar somliga intervjupersonerna faller sig mer naturligt då båda parter är kvinnor. När jag frågade intervjuperson 2 om hon upplevde att det sätts olika mycket press på döttrarna jämfört med sönerna när det kommer till omvårdnaden av deras föräldrar svarade hon:

Aa lite, om det är min mamma, såklart att hon vill att hennes döttrar ska hjälpa henne, man känner ju sig mer säker om man säger så, inte för att man blir mer osäker med sin son men hon kanske skäms om hon till exempel behöver hjälp med att duscha och så. Man hade inte velat att ens son ska se en sådär; men det är annorlunda med en dotter - Intervjuperson 2

Föräldrarnas kön och hur intervjupersonen talar om omvårdnaden till sin mamma jämfört med omvårdnaden till sin pappa går att urskilja i flera av citat som redovisats genom analysens gång, men särskilt tydligt har det varit i svaren på den sista frågan. En gemensam betoning bland intervjupersonerna går att urskilja - att orsaken till varför de upplever en större press som döttrar möjligen beror på att det blir naturligt att en kvinna (dottern) hjälper en annan kvinna (mamman) med den mera intima vården.

Och sen så tänker jag om man blir så pass sjuk att man behöver hjälp med personlig hygien så tänker jag också att det blir mer naturligt att be döttrarna om det, om man är kvinna - Intervjuperson 6

Intervjuperson 5 som hade sin farmor boende hos sig och sina föräldrar uttalade sig på följande vis:

Men det andra gjorde min mamma och i viss mån även jag. Hjälpa till med själva omvårdnaden. Och jag vet inte men det kanske faller sig mer naturligt att det var kvinnor som tog hand om en annan kvinna, så ja jag tror faktiskt det - Intervjuperson 5

Här beskriver intervjuperson 5 att det föll sig mer naturligt att de blev hon och hennes mamma som tog hand om sin farmor. Detta går i linje med Grigoryevas (2017, s. 136) studie i vilken hon fann att döttrar ger mer vård till sina mammor, vilket pekar på en könspreferens inom äldreomsorgen. Detta resultat tyder på att det existerar könsnormer för att ta emot vård, och därav är normer som hämmar beblandning av könen när det kommer till vårdtagare och

vårdgivare också viktiga att ha i åtanke. Denna studie undersökte enbart kvinnors syn och därav kan jag inte, till skillnad från Grigoryeva, konfirmera om söner ger mer vård till sina pappor, likt jag har gjort för döttrar som ger mer vård till sina mammor.

7. Avslutande diskussion

I detta kapitel ska jag besvara studiens frågeställningar. Som en påminnelse är syftet med min studie att undersöka hur unga, kvinnliga andragenerationssvenskar vill att deras föräldrars framtida behov av äldreomsorg ska tillgodoses och hur de ser på sin egen roll som anhöriga och potentiella omsorgsgivare samt att analysera de upplevelser som fått betydelse för deras förhållningssätt.

1. Hur vill unga kvinnliga andragenerationssvenskar att deras föräldrars framtida behov av äldreomsorg ska tillgodoses?
2. Hur ser unga kvinnliga andragenerationssvenskar på sin egen roll som anhöriga och potentiella omsorgsgivare?
3. Vilka upplevelser har fått betydelse för unga kvinnliga andragenerationssvenskars förhållningsätt till den offentliga äldreomsorgen och på anhörigomsorg

Flera intervjupersoner önskar att föräldrarnas framtida vårdbehov i första hand tillgodoses av antingen de själva och/eller familjen. Trots att flera av intervjupersonerna hade det gemensamt att de planerade att träda in i en roll som omsorgsgivare så fanns det skillnader i synen på stöd från den offentliga äldreomsorgen. En intervjuperson var särskilt tydlig med att hon inte ville ha någon hjälp från den offentliga äldreomsorgen då hon inte upplevde att ett sådant behov kommer att uppstå. Denna intervjuperson strävar efter att ta på sig en stor omvårdnadsroll då hon planerar att mamman ska bo med henne när hon längre inte klarar att bo ensam. Intervjupersonens pappa har en fru som hon menar kommer att sköta hans framtida omvårdnadsbehov. Dock fann jag att flertalet intervjupersoner inte är fullständigt motvilliga till stöd från den offentliga äldreomsorgen, exempelvis kan flera tänka sig att föräldrarna får hemtjänst. Vidare gick det urskilja en gemensam syn hos intervjupersonerna, och hos somliga föräldrar, på hemtjänst som mer acceptabel än en insats på ett äldreboende. Ytterligare fann jag att ett antal intervjupersoner har en positiv syn på den offentliga äldreomsorgen och anser

att äldreboende är ett bra alternativ för föräldrarnas framtida omvårdnad. Hos dem anträffas inte heller en motvilja till att överlåta större delen av omvårdnadsansvaret till den offentliga äldreomsorgen.

Flera intervjupersoner tog upp likartade upplevelser när de motiverade för sin syn på den offentliga äldreomsorgen och sin framtida roll som potentiell vårdgivare. Bland annat diskuterade flera om hur deras framtida möjligheter till att hjälpa deras föräldrar skulle komma att se ut och kopplade detta till att de också måste förvärvsarbeta och att de kommer att ha sin egen familj som de måste försörja.

Gällande intervjupersonernas ovilja till insatsen äldreboende är ett förekommande tema att det inte känns rätt att placera sina föräldrar på ett äldreboende samt att föräldrarna själva inte skulle önska det. Detta motiveras bland annat utifrån att deras föräldrar härrör från kulturer skilda från den svenska. Kulturer som, vid tillämpning av valda teorier för studien, framstår som kollektivistiska i vilka det finns förväntningar på de yngre att ta hand om de äldre. Ytterligare motiverar intervjupersonerna att de skilda kulturtillhörigheterna kan bidra till att föräldrarna inte känner en samhörighet på ett äldreboende. Dessutom menar de att denna insats inte hade blivit accepterad av föräldrarna och övriga familjemedlemmar ändå, just på grund av deras kultur och kulturella förväntningar på att barnen ska ta hand om sina föräldrar. Ytterligare leder föräldrarnas bristande kunskaper i det svenska språket till en ovilja hos flera intervjupersoner gällande tjänsten äldreboende, då svårigheter för föräldrarna att kommunicera med vårdpersonal skulle uppstå.

Vidare visar min studie att det är viktigt belysa hur kön, klass och etnicitet samverkar gällande anhängvårdares hjälpmönster. Betydelsen av kön visades genom att döttrar i jämförelse med söner förväntas ta på sig ett större omsorgsansvar för sina åldrande föräldrar, särskilt för mamman. Betydelsen av klass visades i att det, beroende på intervjupersonens klasstillhörighet, finns en märkbar ekonomisk begränsning gällande deras valmöjligheter att ge anhängomsorg. Slutligen visades betydelsen av etnicitet genom, att den kultur som intervjupersonen eller intervjupersonens föräldrar härrör från har ett stort inflytande på deltagarnas attityder till anhängomsorg. Tillsammans påverkade klass, kön och etnicitet deltagarnas erfarenheter och attityder gällande anhängomsorg. En koppling mellan etnicitet och kollektivistiska och individualistiska kulturer gjordes ofta då jag fann ett samband mellan dem, nämligen att majoriteten av deltagarnas föräldrar är präglade av en kollektivistiskt

dominerad kultur i vilken det finns en betoning på att barnens roll är att ta hand om föräldrar när de blir gamla. Intervjupersoner som rapporterade att deras föräldrar var integrerade och upplevde att de var en del av det svenska samhället, i vilket en stark individualistisk kultur dominerar, var mer mottagliga för insatser från den offentliga äldreomsorgen, med hänsyn till att föräldrarna själva inte hade något emot offentlig äldreomsorg. Slutligen tillät begreppet filial fromhet mig att upptäcka att flera intervjupersoner talade om ett gemensamt omsorgsideal eller en ömsesidig omtänksamhet. Omsorgsidealet och den ömsesidiga omtänksamheten skildrades i deltagarnas uttalanden om att återgälda sina föräldrar för den kärlek och omvårdnad de givit dem som barn. Vidare upptäcktes att denna filiala fromhet i viss mån till och med förstärktes hos somliga intervjupersoner genom deras jobberfarenheter inom äldreomsorgen och synen att den inte fungerar optimalt. Detta resulterade i åsikten att de kunde genomföra vården bättre själva samt på det viset också tillgodose sina föräldrar en trygghet språk- och kulturmässigt, något deltagarna uppfattade inte skulle vara möjligt via särskilda offentliga insatser, till exempel särskilt boende.

Under studiens gång har en forskningsfråga väckts som jag skulle vilja se mer forskning kring, nämligen hur den offentliga äldreomsorgen i Sverige kan bli mer jämlik mellan invandrade äldre och äldre födda i Norden. Både bland forskare som forskat i detta ämne och bland flera intervjupersoner i denna studie finns det en konsensus om att den offentliga äldreomsorgen inte är tillmötesgående, då både invandrade äldre och deras anhöriga upplever att deras behov inte tas hänsyn till. Ett exempel på detta som lyftes fram av deltagarna och som också adresserats i tidigare forskning, är de konsekvenser svårigheter med det svenska språket för med sig. Jag som själv arbetat inom hemtjänst kan vittna om att svårigheter med det svenska språket är något äldre utomnordiskt födda vårdtagare dagligen tacklas med. Att arbeta som vårdpersonal till en person du inte kan kommunicera med är komplicerat och ibland i en viss omfattning frustrerande, då jag i sådana situationer, till följd av språkbarriären, upplevt att jag inte kan ge det stöd och den hjälp vårdtagaren efterfrågar. Gällande insatsen äldreboende tror jag att vi inte kommit så långt att anhöriga kommer börja placera sina äldre utomnordiskt födda föräldrar på äldreboende även om hela systemet och uppbyggnaden av den offentliga äldreomsorgen ändrades. Många intervjupersoner påstår att äldreboenden och den svenska äldreomsorgen i allmänhet är mer anpassad efter etniska svenskar och deras kultur, och att olika kulturer kan leda till att invandrade äldre inte känner en samhörighet på ett äldreboende. Men jag anar att det är det nedärvda kulturella omsorgsidealet som är den främsta orsaken bakom intervjupersonernas ovilja till att placera

sina föräldrar på ett äldreboende. Sådana moraliska principer är inte enkla att förändra men detta betyder inte att den offentliga äldreomsorgen inte borde sträva efter att bli mer inkluderande, om inte för våra åldrande föräldrar så åtminstone för oss själva när vi övergår från en roll som vårdgivare till en roll som vårdtagare.

Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2019) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2019). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Ahrne, Göran, Stöber Niels & Max Thaning (2018) Klasstrukturen i Sverige - struktur, klass och inkomster: kontinuitet och förändring 1985-2015. Rapport från Katalys. No:59. <https://www.katalys.org/wp-content/uploads/2018/06/No-20.-Klasstrukturen-i-Sverige.pdf>

Brodin, Helene (2006) Den generella äldrepolitiken och den selektiva äldreomsorgen - Om kön, klass, etnicitet och åldrande i Sverige. I: de los Reyes, Paulina (red.), Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet. SOU 2006:37.

<https://www.regeringen.se/49bb01/contentassets/7be1b0776af7490a807ed22ba5a8eaa3/om-va-lfardens-granser-och-det-villkorade-medborgarskapet-hela-dokumentet-sou-200637>

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga Metoder*. 3 uppl. Malmö: Liber

Canada, Edward R (2013) Filial Piety and Care for Elders: A Contested Confucian Virtue Reexamined. *Journal of Ethics and Culture Diversity in Social work*, 22:3-4. <https://www.tandfonline-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1080/15313204.2013.84313> (Hämtad 2021-05-04).

Cherry, Kendra (2020, 11 december) *Individualistic cultures and behaviours*. Verywellminded. <https://www.verywellmind.com/what-are-individualistic-cultures-2795273> (Hämtad 2021-04-25)

Collins, Patricia Hill (2015) *Intersectionality's Definitional Dilemmas*. *Annual Review of sociology*.41:1-20 <https://www-annualreviews-org.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1146/annurev-soc-073014-112142>

Dellman-Jenkins, Mary, Maureen Blankemeyer & Odessa Pinkard (2001) *Incorporating the elder caregiving role into the developmental tasks of young adulthood*. Int'L.J. Aging and Human Development, Vol. 52(1)1-18

<https://journals-sagepub-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.2190/FGQA-65FU-JGNT-6C9J>

Denscombe, Martyn (2018) *Forskningshandboken; För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2019) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2019). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Forssell, Emilia (2004) *Skyddandets förnuft: En studie om anhöriga till hjälpbehövande äldre som invandrat sent i livet*. Doktorsavhandling. Stockholm: Institutionen för Socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms Universitet.

<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:198188/FULLTEXT01.pdf>

Grigoryeva, Angelina (2017) *Own Gender, Sibling's Gender, Parent's Gender: The Division of Elderly Parent Care among Adult Children*. American Sociological Review. Vol. 82(1) 116–146

<https://eds-a-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=21&sid=678e02ba-956c-495e-9b91-ee0c52df31df%40sessionmgr101>

Haberkern, Klaus, Tina Schmid & Marc Szydlik (2015). Gender differences in intergenerational care in European welfare states. *Ageing society*, 35(02) 298-320. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0144686X13000639>

Härnöstudier. *Individualism och Kollektivism*. Härnöstudier
<http://harnostudier.com/individualism-kollektivism.html> (Hämtad 2020-04-25).

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Luo, Baozhen & Zhan, Hyeing (2011) *Filial piety and Functional support: Understanding Intergenerational Solidarity Among Families with Migrated Children in Rural China*. *Ageing international*. 37:69–92.

<https://eds-b-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=5d549a6a-61f6-44e3-85be-3f7b4176f068%40sessionmgr101>

Harriman, Anna, Lena Johansson & Marie Trollvik (2020) *Strukturella löneskillnader 2019 - På hela arbetsmarknaden och i välfärdens bristyrken*. Lönelotsarna. [Strukturella-löneskillnader-2019.pdf](#)

Molina, Irene (2004) *Intersubjektivitet och intersektionalitet för en subversiv antirasistisk feminism*. Sociologisk forskning nr 3

<http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092797/FULLTEXT01.pdf>

Nationalencyklopedin. *Konfucianismen*. (Hämtad 2021-05-04)

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/konfucianism>

Nationalencyklopedin. *Konfucius*. (Hämtad 2021-05-04)

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/konfucius>

Odeberg, Elinor (2018) *Arbetarrörelsens blinda fläck - om kvinnors prekära arbete*. Rapport från Katalys. No: 54.

<https://www.katalys.org/wp-content/uploads/2018/04/No-15.-Arbetarrörelsens-blinda-fläck.pdf>

Röda Korset (2010) *Anhörigstöd med mångfald – en kartläggning*. Svenska Röda Korset. (<https://www.anhoriga.se/Global/St%C3%B6d%20och%20kunskap/Publicerat/Rapporter/Dokument/Anhorigstod%20med%20mangfald.pdf>)

Szebehely, Marta & Ulmanen, Petra (2008) *Vård av anhöriga – ett högt pris för kvinnor*. *Välfärd: SCB:s tidskrift om arbetsliv, demografi och välfärd*. (2):12-14. (<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:181965/FULLTEXT01.pdf>)

Szebehely, Marta & Ulmanen, Petra (2009) *Att ge omsorg till gamla föräldrar och andra anhöriga: påverkar det relationen till arbetsmarknaden?* Institutionen för Socialt arbete, Stockholms universitet.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:911121/FULLTEXT01.pdf>

Szebehely, M (2009) Omsorgsmönster bland kvinnor och män - inte bara en fråga om kön? I: Gunnarsson, Evy & Szebehely, Marta (red.) *Genus i omsorgens vardag*. Stockholm: Gothia.

Ulmanen, Petra (2015) *Omsorgens pris i åtstramningstid : anhörigomsorg för äldre ur ett könsperspektiv*. Institutionen för Socialt arbete, Stockholms universitet. <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:858835/FULLTEXT01.pdf>

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1 - Informationsbrev

Information om studien *“Potentiella omsorgsgivare – unga kvinnliga andragenerationssvenskars syn på omsorg av äldre föräldrar”*.

Jag är en student som läser min sjätte termin på socionomprogrammet på Lunds universitet, och nu ska jag påbörja min C-uppsats. Studien handlar om unga kvinnliga andragenerationssvenskar och deras syn och åsikter på anhörigomsorg i relation till deras föräldrar när de blir gamla. Vad menas med anhörigomsorg? Jo, anhörigomsorg är när en person blir omhändertagen av en anhörig, t.ex. ett vuxet barn som tar hand om sin äldre förälder. Det finns bara ett fåtal studier om anhörigomsorg, och de som finns handlar om anhöriga i medelåldern. Denna studie är viktig då det i dagsläget inte finns någon studie om unga personer med invandrarbakgrund och deras syn på anhörigomsorg.

Studiens frågeställningar kommer att besvaras genom semistrukturerade intervjuer. Jag kommer att intervjua 6 stycken unga kvinnor som är födda i Sverige, och som har två föräldrar som är födda och uppväxta i ett land utanför Norden. Intervjuerna innefattar frågor om hur man önskar att ens föräldrars behov tillgodoses när de är gamla och hur man ser sig själv som anhörig och potentiell omsorgsgivare. Materialet kommer enbart att användas i studien, de resultat jag får fram kommer att analyseras och studien kommer att redogöras för i form av en uppsats vid Lunds universitet. Intervjun kommer att spelas in och utomstående

kommer ej kunna få tillgång till inspelningen. Intervjupersonerna kommer att bli erbjudna att ta del av resultatet.

Du tillfrågas härmed om du vill medverka i undersökningen. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Jag vill poängtera att du är helt anonym och ingen information om dig som individ kommer att redovisas. Om du vill vara med i studien skulle jag uppskatta om du meddelar mig senast 20 April.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta mig eller min handledare.

Student: Idil Omar

Handledare: Kristin Linderoth

0722535239

0706735182

id1531om-s@student.lu.se

kristin.linderoth@soch.lu.se

Bilaga 2 - Intervjuguide

1. Vilket land kommer dina föräldrar från?
2. Tänker du på vad som ska hända med dina föräldrar när de blir gamla?
3. Vad tror du händer när en eller båda av dina föräldrar blivit så pass gamla att de inte längre kan bo själva? Och varför?
4. Har du någon erfarenhet av äldreomsorgen?
5. Vad tycker du om den offentliga äldreomsorgen i Sverige?
6. Vill du att dina föräldrar får hjälp av den offentliga äldreomsorgen när de blir gamla?
  - Om ja - Vilka insatser skulle du vilja att dem får och varför?
  - Om nej - Varför inte?
7. Vilken syn har du på din roll gällande omsorgen av dina föräldrar när de blir gamla?
  - Om ja - Varför?
  - Om nej - Varför inte?
8. På vilket sätt hade du velat hjälpa/ta hand om dem?

9. Om du önskar att dina föräldrar får hjälp från både dig och den offentliga omsorgen, på vilket sätt hade du velat att fördelningen av omhändertagandet ska se ut?
10. Upplever du att det finns en förväntan på dig att du ska ta hand om dina föräldrar när det blir gamla?
11. Har du syskon?
  - Om ja - Vilket kön har dem?
12. Upplever du att man sätter olika mycket press på döttrar och söner när det kommer till vem som bör ta hand om föräldrar när de är gamla?
  - Om ja - Vad tror du det beror på?